

Vuurvogel

Phoenix
Opleidingen

jaargang 9 – nummer 17/2012

verschijnt 2 x per jaar

Je est un autre

*Polariteiten: bewegen tussen leven en dood,
liefde en haat,
oude wijze en onbevangen kind.*

Voorwoord

'Je est un autre': de zestienjarige Arthur Rimbaud zegt dit als hij probeert te duiden waar zijn gedichten uit voortkomen. En hij voegt eraan toe: 'J'assiste à l'éclosion de ma pensée: je la regarde, je l'écoute' (Ik ben getuige van het ontluiken van mijn gedachte: ik bekijk haar, ik beluister haar). Ik doe het niet, maar iets in mij... Op zijn eigen poëtische wijze stapt Rimbaud hiermee in de voetsporen van Michelangelo, die schreef: 'De grootste kunstenaar kan niets verzinnen, dat niet vooraf al in de steen bestaat.' Ik maak het niet, het is er al... Deemoed van waarlijk creatieve geesten, die zich realiseren dat hun creativiteit geen vorm kan krijgen zonder dat wat al is, maar nog niet gekend is. Eeuwen later formuleert Stephen Wolinsky 'Dat wat ik ken, dat ben ik niet'.

Drie verschillende verwoordingen van de betekenis van binnen en buiten, van daadkracht en overgave, van weten en onwetend zijn. Wij bewegen ons tussen polariteiten, zoekend naar de sleutel tot het kennen van onszelf. Polariteiten - het thema waar deze Vuurvogel vol mee staat dankzij de vele bijdragen die we weer van jullie mochten ontvangen. Dank daarvoor!

Sander Reinalda

Volgende uitgave

Voor de volgende Vuurvogel, die zal verschijnen in april 2013, is het thema Ethiek - de ontmoeting als werkruimte. We hopen op veel inspirerende bijdragen!

Wanneer aanleveren?

Lever je bijdrage voor 20 januari 2013 aan bij

vuurvogel@phoenixopleidingen.nl

Wij stellen een foto of illustratie op prijs.

Hoe aanleveren?

Tekst: digitaal in word, maximaal 4500 tekens, incl. spaties en leestekens. Illustratie of foto: beeldformaat op 100%, min. 300 dpi.

Plaatsing

Het plaatsen van de aangeleverde teksten en beelden is ter beoordeling aan de redactie. Over het al dan niet plaatsen wordt geen correspondentie gevoerd.

De redactie behoudt zich het recht voor om teksten in te korten en/of tekstuele wijzigingen aan te brengen. De inzender krijgt daarvan bericht.

LOKROEP

Ik ben op zoek naar een intervisiegroep Systemisch Werken in de provincie Utrecht, Noord- of Zuid-Holland. Zelf woon ik in Noord-Holland. Bij Phoenix heb ik de opleidingen Systemisch Werken, de Maskermaker en TA gedaan. Bel of e-mail naar Niek Nijman: 0251-230016 of praktijk@nieknijman.nl

Graag wil ik me aansluiten bij een Phoenix-intervisiegroep in Noord-Holland. Ik heb de 3-jarige gedaan, Systemisch werken en diverse workshops. Reacties naar: marliespoland@embedding.nl

Colofon

Phoenix Opleidingen
Raiffeisenlaan 26 A
3571 TE Utrecht
tel. 030 2711383
fax 030 2722547

Nieuwegracht 16
3512 LR Utrecht
tel. 030 2380547
fax 030 2380707

www.phoenixopleidingen.nl
info@phoenixopleidingen.nl
vuurvogel@phoenixopleidingen.nl

Eindredactie:

Manon Miessen

Redactie:

Francien Bruggink
Morten Hjort
Gé Ophelders
Annelies van der Ploeg
Sander Reinalda
Heleen Reitsma

Art direction en opmaak:

Annelies van der Ploeg

Cover:

Anutosh
untitled # 20 180 x 140 cm
acryl, olie & polyurethaan op linnen 2012

4 Interview

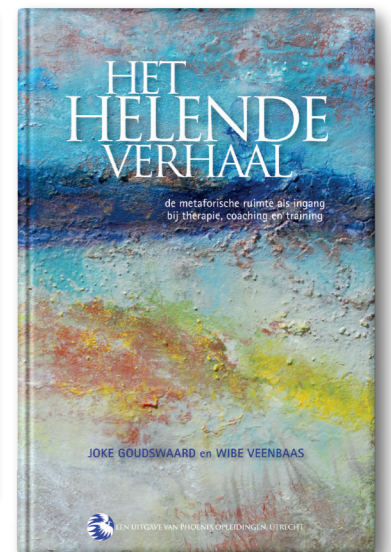
10 Interview

16 Expositie

25 Met andere ogen kijken

32 Een nieuw boek

Inhoud

jaargang 9 – nummer 17/2012

2	Voorwoord, Colofon	22	Zwart-Wit
2	Lokroep	22	Zelf het instrument zijn
4	Interview Wim Wolters	23	Mannen en seksualiteit
9	Ik ben mijn hechtingpatroon	24	Amuse Hannah
10	Interview met Wibe Veenbaas	25	Verbindend leiderschap
12	Eigen lied	26	Leidingnemen
13	Bewegen tussen ziek en gezond	27	Boekbespreking
14	Ben jij wel gevaarlijk genoeg?	28	Anutosh
16	Godfried Dols exposeert	29	Intieme relaties
18	Gedichten	32	Het Helende Verhaal
21	De draad, een verhaal		

‘IK BLEEF,
MAAR

MIJN ZIEL WAS
ELDERS’

Interview met Wim Wolters

Gé Ophelders en Heleen Reitsma

Hallo Wim, kahls ze nog plat, want ich höb geseehn dats doe oet Sint Odiliënberg keumps?

(Hallo Wim, spreek je nog dialect, want ik heb gezien dat je uit Sint Odiliënberg komt?)

Jao, netuurlik, det sit er in gegaote. (Vrij vertaald: natuurlijk, dat is mijn fundament.) De klik is gemaakt, het basisgevoel is gelegd; we zijn thuis. Vanwege Heleen en de lezer stappen we over op het ABN.

Hoe voelt zo'n dorp?

Als je 10, 12 jaar bent, dan is het dorp je leefwereld, met de burenen en de beesten, het buitenspelen met vriendjes op de boerderijen en in het moeras. Ik was thuis in het dorp. De straat was bekend, ik kende de lichtinval in de straat. Ook in andere straten wist ik precies waar welke boom stond en welke lichtval dat gaf. In de buurt woonde de zus van mijn moeder, de huisarts, de schoenmaker en de timmerman twee deuren verderop. Als oudste deed ik al vroeg boodschappen voor mijn moeder en zo leerde ik het dorp kennen en het dorp mij: ik was Wim van Jo van de bekker, mijn opa was bakker. De bijkeuken waar ooit de houtoven stond, heet bij ons nog steeds de bakkerij.

Ik (Gé) ken zo'n dorp als geen ander; het dorp en omstreken waren onze speelplaats.

Hoe was dat bij jou?

Aan de rand van het dorp was een moeras. Na schooltijd in de zomer ging ik hier wekenlang met mijn neef en enkele klasgenootjes spelen. Mijn neef nam een korte bijl mee en ik de lucifers. Met de bijl hakten we dunne boompjes om en maakten een houten pad dwars door het moeras van wel 100 meter lang. Als we honger hadden, deden we ons tegoed

aan suikerbieten of koolraap en als we het koud kregen stookten we een vuurtje. We voelden ons zo vrij als een vogeltje. Ik kan me niet voorstellen, dat de boswachter ons nooit gehoord heeft.

In de kerstvakantie - ik was 13 en twee weken thuis van het internaat - speelden wij Tarzan. Mijn broer ging eerst: met een om een balk geslagen touw zweefde hij vanaf een platte kar naar de andere kant van de schuur en liet zich daar in het stro vallen. Toen was ik aan de beurt; alleen, ik was langer dan mijn broer, had het touw niet hoog genoeg vastgepakt en raakte bij de overtocht met mijn billen net een zaaimachine. Mijn moeder stuurde me direct naar de huisarts en zei dat ik meteen zijn spreekkamer in moest lopen. Maar in de wachtkamer durfde ik niets te zeggen. Toen ik aan de beurt was, was de huisarts boos; ik had direct moeten doorlopen; nu moest hij veel wegsnijden. En als beloning voor mijn oponthoud kreeg ik 15 krammen in mijn achterwerk gezet.

Hoe was de situatie thuis?

Op 21 juni 1949 ben ik geboren in Sint Odiliënberg (L). Het gezin van herkomst bestond uit vader, moeder, een broer en drie zussen. Ik ben het oudste kind, dan komt mijn ►►

broer Huub en dan mijn zussen: Hetty, Marion en Marlé. Na mijn zus Marlé was er nog een doodgeboren kindje. We zijn opgegroeid op de boerderij. Mijn vader was boer en veehandelaar, mijn moeder was boerin. De situatie thuis was niet helemaal veilig. Ik was bang voor mijn vader; hij kon onverwachts boos of woedend worden en gaf af en toe een flinke tik.

Mijn vader was gesloten en onbereikbaar waardoor ik geleerd heb me terug te trekken. Dit heeft, samen met de belevenissen op het internaat, ertoe geleid dat ik de eenzaamheid van het kind goed ken. In mijn werk later heeft die onbereikbaarheid van hem er bij mij toe geleid, dat ik de behoefte heb om in mijn werk helder en duidelijk te zijn. Zo kreeg ik als docent informatica vaak te horen, dat ik moeilijke materie helder kon uitleggen.

Heeft geboren worden op een boerderij bijzondere gevolgen?

Mijn leven op de boerderij heeft ervoor gezorgd, dat ik altijd bezig ben, dat ik overal werk zie, dat ik altijd zie wat nog moet gebeuren, dat mijn handen nooit stil staan, dat ik altijd in de weer ben en mezelf geen tijd gun om te rusten; want rusten was eigenlijk not done. Vanuit dit oude patroon heb ik zo hard gewerkt, dat ik twaalf jaar geleden een burn-out kreeg. Ik had niet goed voor mezelf gezorgd. Sinds mijn burn-out heb ik meer aandacht voor goede 'voeding' in algemene zin, zoals wandelen, sauna, muziek, lezen en pas-send eten.

Wat betekende die onverwachte boosheid en die tik van je vader voor je?

Laat me eerst vertellen, dat ik bij vriendjes thuis zag dat het daar anders was. Het was er meer ontspannen en de ouders hadden oog voor elkaar. Het riep bij mij de vraag op: wat doet die vader, en wat is het verschil?

Vanaf die tijd ben ik gaan opletten, de ander in de gaten gaan houden, gaan scannen 'wat is'. In het internaat is deze tweede huid nog gevoeliger en steviger geworden.

Een instelling waarvan je in je werk gebruik kunt maken.

Ja, ik kan soms aan mensen zien hoe sterk ze verbonden zijn met hun gezin van herkomst. Hoe iemand dan in trance kan zijn. De persoon voor je kun je aanspreken, maar zijn ziel is elders. Wibe heeft ooit gezegd: 'Het menselijk zien is een lichamenlijk proces.' Als ik naar iemand kijk en iets bij de ander 'zie', gebeurt er iets bij mij. Soms kan ik zo voelen dat er angst is of dat iemand zo zijn best heeft gedaan om bijvoorbeeld het zonnetje in huis te zijn. En dan kan ik zo mijn compassie voelen.

Het kind is soms helemaal één geweest met bijvoorbeeld zijn moeder. Dit was nodig, anders kon het niet bestaan en overleven. Wanneer dat speelt, voel ik dat symbiotische gevoel in de streek rond mijn hart en buik. En wanneer een cliënt boos of woedend is, dan kan ik zo mijn eigen boosheid voelen, die ik als kind heb opgedaan. Het voelt als kramp rond mijn maag en in mijn buik. Dit gevoel is als een graadmeter voor de diepte van de pijn van de ander.

Wat wilde je vroeger worden?

Die vraag kan ik niet zo eenduidig beantwoorden. Ik wist niet zo goed wat ik wilde worden. Ik was er niet zo mee bezig. Er was school, er was thuis en er was buiten spelen of werken. Ik was altijd wel bezig: op de boerderij, in het bos of liever nog in het moeras. Mijn gedachten lagen niet in de toekomst, maar meer waar ik mee bezig was.

Hoe ging het op school?

In de lessen van het hoofd van de lagere school was er rust, aandacht en concentratie. Die omgeving ervoer ik als weldadig en stimulerend. Ik verheugde me altijd op zijn lessen. De andere meester had weleens losse handen, dat vond ik afschuwelijk. Ik werd zeer onrustig van die man. Omdat ik bleef zitten op het gym in Roermond, vond mijn moeder het verstandig dat ik naar een internaat ging. Hier zou ik in alle rust kunnen studeren. Van mijn dertiende tot mijn negentiende (1962-1968) zat ik op het internaat Rolduc in Kerkrade. In het begin van de jaren zestig een kleinseminarie, een priesteropleiding.

Zelf heb ik nooit de wens gehad om priester te worden. Maar het werd een cruciale periode in mijn leven: het opgesloten zijn tussen vier hoge muren, het afgesloten zijn van de buitenwereld, het dag-in-dag-uit, dag en nacht zichtbaar zijn voor priesters en surveillanten, het leven volgens een strikte dagorde, het zwijgen over intimiteit en seksualiteit, het missen van thuis, het missen van contact met vrouwen; dat alles viel me zwaar. In stoerheid lukte het me om te blijven. Ik bleef, maar m'n ziel was elders. Anderzijds heb ik natuurlijk ook goed onderwijs genoten, ik heb veel geleerd, veel vriendschappen mogen beleven die tot nu toe zijn gebleven en ik heb veel aan sport gedaan (voetbal, volleybal, handbal en atletiek). Echter, de nadelen wogen voor mij zwaarder dan de voordelen.

Welke docenten hebben je geïnspireerd?

Op de middelbare school gaf een leraar Grieks les met humor en lichtheid. Dit vond ik een fijne manier van lesgeven, waardoor het leren van met name de grammatica makkelijker ging. De andere leraar Grieks had - en dat vond ik geweldig - meer aandacht voor het reflecteren over leven en dood, over de wraak van de goden, over verscheurde gezinnen en familieverhoudingen. Kortom, de lessen gingen soms meer over filosofie, drama en context dan over een correcte vertaling van woorden. Wat ik van beiden geleerd heb, is dat er meer is dan de uiterlijke vorm. De context waarbinnen gesproken wordt, is werkelijk van belang en bepaalt de vertaling van de tekst. Ze leerden me verder te kijken dan hoe een woord of een zin zich presenteert. Ze leerden me het verschil tussen vorm, inhoud en context.

Ze leerden je te verwonderen?

Ja, inderdaad. Hetzelfde deed eigenlijk ook de leraar Tekenen. Hij had de gave om met een of meer lijnen mijn tekening zo te veranderen, dat ook de inhoud veranderde, verbeterde. Dat vond ik ook wel magisch, een paar snelle pennenstreken en de inhoud veranderde, en daarmee ook de context. Later in mijn leven ontmoette ik een docent Fotografie, die

mij alles vertelde over het fotografisch proces. Ik kon hem werkelijk alles vragen en op elke vraag kwam een antwoord. Het voelde als het geluk van het kind in de ontdekkingsreis in het moeras. Mijn ontmoeting met hem heeft mijn nieuwsgierigheid en leergierigheid bevestigd en gestimuleerd. Het kind in mij was gestopt met uitreiken naar zijn vader. Dit hield in, dat er voor het kind geen antwoorden komen op dringende vragen als waarom de wereld is zoals die is. Ik voel nog steeds de grote behoefte, antwoord te vinden op mijn vragen. En in mijn werk vind ik hiermee aansluiting bij de vragen van de cursisten en cliënten.

Jij zat op Rolduc. De gebeurtenissen in het verleden op internaten zijn de laatste tijd veel in het nieuws geweest. Wil je daar wat meer over vertellen?

Eerst heb ik dan aan te stippen, dat ik als jongen van 11 jaar meemaakte dat de dorpskapelaan zich aan mij opdrong. Een vervelende gebeurtenis waar ik pas later in mijn leven over ben gaan praten. Deze ervaring heeft me in het internaat op een onbewuste laag zes jaar lang in wantrouwen op afstand gehouden van de priesters daar. Uiteindelijk herhaalde de geschiedenis zich: op 3 gym drong mijn mentor zich ook aan mij op, niet lijfelijk maar wel in woorden. Door deze ervaringen maakte ik een terugtrekkende beweging. Ik sprak er met niemand over, ook thuis niet. En het riep veel schaamte op, die ik wegdrukte door goed mijn best te doen, veel te sporten en met mijn klasgenoten op te trekken. Ik bleef, maar mijn ziel verbleef elders. Ik heb er een theatervoorstelling over geschreven, getiteld Internaat Monoloog. Het is een voorstelling die bij de toeschouwers veel herkenning en emotie oproept.

Je hebt de voorstelling tijdens een reünie te Rolduc gespeeld. Hoe verliep dat?

Dat optreden was een louterende ervaring. Louterend om na zoveel jaren mijn verhaal te kunnen vertellen 'in het hol

van de leeuw', om het publiek te vertellen over mijn eenzaamheid en mijn schaamte. Het publiek herkende de situaties en gevoelens en het voelde geweldig om te zijn in de ogen van de ander. Het was wel spannend: al die ogen gefixeerd op mij en de televisiecamera die loopt... Ik bleef regelmatig in die spanning hangen, maar dat werd door de toeschouwers goed begrepen.

Ik zie je ogen schitteren als je praat over het spelen bij het moeras en je schouders zakken als je het over het misbruik door de priesters hebt. Het scannen komt daarbij als terugkerend verschijnsel terug. Is dat ooit weggegaan?

Door het onvoorspelbare gedrag van mijn vader en de opdringerige priesters is scannen mijn tweede natuur geworden. Op Rolduc kreeg ik de bevestiging dat je moest oppassen voor opdringerige volwassenen. Het jonge kind blijft de omgeving in de gaten houden. Pas later realiseerde ik me, dat ik vol argwaan was.

Ja, en het is weggegaan of tenminste veel minder geworden. Sinds 1978 maak ik deel uit van een mannengroep. We praten, wandelen, fietsen, gaan naar film en sauna. Nu na 34 jaar zijn we bijna broers van elkaar. Mijn deelname aan deze mannengroep heeft ervoor gezorgd, dat ik mijn zelfreflectie heb kunnen vergroten. In deze veilige situatie voelde ik me geaccepteerd voor wie ik was. Langzaam verdween het scannen. Toen kon ik mij met mezelf verstaan en kwam er interne rust.

Wie hebben bijgedragen aan wie je bent geworden?

Zowel mijn vader als mijn moeder hebben hieraan bijgedragen door in hun leven te laten zien, dat je niet moet opgeven, dat je door moet gaan; dat er goeie en slechte tijden zijn, en dat het positieve altijd wint. Indirect heeft mijn vader een belangrijke bijdrage gegeven. Doordat hij zo weinig thuis was, en als hij dat was geen antwoorden gaf op mijn vragen, heb ik mijn nieuwsgierigheid behouden om mijn vragen elders te stellen en dat heeft me veel gebracht. Spelen was ok, we mochten overal op de boerderij spelen, bij het water van de rivier de Roer en in het moeras. En een ►►

prachtig voorbeeld van spelen in het gezin is het ritueel van het gezamenlijk aflikken van het bord tomatensoep. En het kwam ook regelmatig voor, dat bij het toetje onder grote hilariteit de slagroom in het rond vloog.

Welke situaties hebben bijgedragen aan wie je bent geworden?

Het leven op de boerderij heeft er voor gezorgd dat ik - alsof het het ritme van de seizoenen is - altijd wel open sta voor iets nieuws; alsof ik er onbewust rekening mee houd dat na de asperges de aardappelen aan de beurt zijn, en daarna weer de augurken en tussendoor nog het plukken van de kersen. Zoals mijn vader de overstap van beesten naar groenten heeft gemaakt en telkens weer bezig was om iets nieuws van de grond te krijgen (letterlijk!), zo ken ik het ook om na een bepaalde tijd weer iets nieuws te gaan doen.

Wat heeft Phoenix je gebracht?

Tijdens de driejarige opleiding bij Phoenix heb ik me verdiept in mijn scriptpatronen, hoe ik met mezelf omging en hoe ik met anderen omging. De opleiding zorgde ervoor dat ik mijn woordenschat voor al mijn gevoelens ontdekte, dat ik toegang kreeg tot mijn ziel, en dat ik onderscheid leerde maken tussen de ander en mij, in alle schakeringen die hier bij horen. De workshop Karakterstructuren, die ik naast de 3-jarige deed, heeft me doen thuiskomen bij mezelf. Ik verstond me met mezelf. Ik begreep waarom ik me zo had ontwikkeld zoals ik dat (onbewust) gedaan had.

Wat doe je bij Phoenix?

Naast individuele coaching geef ik samen met Alexandra, Anca en Thecla de 3-jarige opleiding. Samen met Mariët

Kruisgang, Rolduc

verzorg ik de vervolgopleiding Systemisch Werken. In wisselende samenstellingen ben ik betrokken bij de workshops Kennismaken met Systemisch Werken en Kennismaken met de driejarige opleiding. Naast de coaching en de opleiding heb ik nog een aantal dagen Systemisch Werken met cliënten.

Het thema van deze Vuurvogel is polariteiten. Hoe ga jij om met polariteiten in je werk?

Als een rode draad lopen door mijn supervisie en ook door de trainingen de polariteiten Overlevingsstrategie - Positieve intentie, Trance - Beweeglijkheid, Bevriezing - Ontdooing, Autonomie - Schaamte en Twijfel, Interne grens - Externe grens en Afstand nemen - Uitreiken. Het zijn polariteiten die voor mij een grote rol spelen; ze zijn vanuit mijn verleden een bron voor het heden waarvan ik dankbaar gebruik kan maken in m'n begeleidingswerk.

Hoe werk je er mee?

Ik werk met de beweging, de energie en de signalen van het lichaam. De beweging die de volwassene maakt, is tegelijk de beweging van het kind in de volwassene. Ik voel de energie in mijn eigen lichaam. Wat is het voor energie? Waar ervaar ik die in mijn lichaam? Wat wordt er bij mij opgeroepen? Waar beweegt de ander naar toe? En waarvan weg? Wat is de allereerste beweging die de ander geneigd is te maken? Waar gaat de energie naartoe? Ik stel me hierbij de vraag: 'Wat is het verhaal achter de allereerste beweging?', een beweging die onbewust gemaakt wordt en inmiddels zo vanzelfsprekend is. Dan ga ik als het ware naar een volgende stap. Waar is de beweging gestopt? Waar is het uitreiken gestopt? Waar is de afstandelijkheid gekomen, de overleving, de route die iemand gelopen heeft om zijn pad te gaan? Hoe kan iemand weer terugkeren, terugkeren naar oude pijn, oud verdriet en dit vervolgens een plek geven, verwerken om dan weer terug te keren naar zichzelf, zijn eigen verlangens en behoeftes? De context waarmee ik dit omgeef is dat ik toestemming geef om alle gevoelens te voelen, dat alles er mag zijn. Werkelijke toestemming om te voelen, om te zijn wie we zijn.

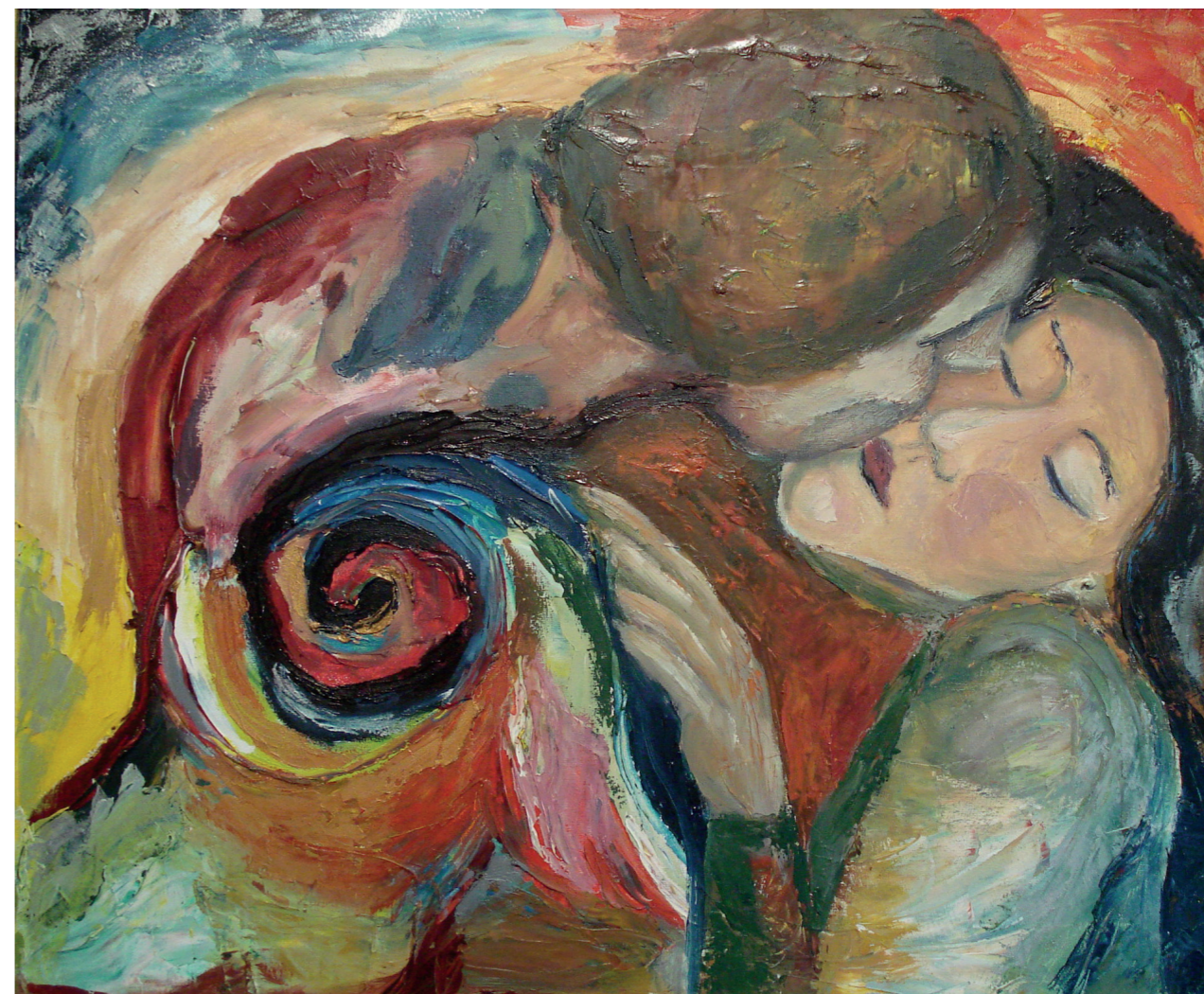
Wat betekenen ze voor jezelf?

De polariteiten hebben me veel inzicht gegeven in mijn eigen leven, omdat ik me herhaaldelijk afvraag, hoe ga ik om met afstand en nabijheid, met de interne en de externe grens, met overlevingsstrategie en positieve intentie. Sinds ik werk als begeleider en trainer, ben ik me in hoge mate bewust van mijn eigen worstelingen op dit terrein. Het kan natuurlijk ook niet anders; de thema's van de ander zijn ook mijn thema's. Ik hoop, dat de polariteiten nog een poosje met me mee willen reizen, dan verkeer ik in goed gezelschap. ◀◀

Op vrijdagavond 23 november speelt Wim Wolters zijn voorstelling *Internaat Monoloog* bij Phoenix. Wil je hierbij aanwezig zijn? Kijk voor aanmelding op www.phoenixopleidingen.nl onder 'nieuws'.

Voor meer informatie over deze voorstelling: www.internaatmonoloog.nl

Ik ben mijn hechtingspatroon

Kita Bronda

Je est un autre. Ik leerde in een een opleiding bij Phoenix 'Je bent de resonantie op de eerste paniek in de hechting'. Ik voelde hoe dat bij mij zat. Ik kon niet anders concluderen dan 'Je est un autre'.

Mijn paniek was er al vlak na de geboorte. Ik lag in een couveuse, mama weg, wie of wat ben ik dan? Een paar jaar later was er de paniek: waar mag ik naartoe met mijn emoties? Mijn ouders hadden zelf problemen en waren belast met onverwerkte gevoelens uit hun oorspronkelijke systemen. Niet beschikbaar voor de emoties van een jong kind. Wat is mijn plek dan? Ik wankelde, ik trok me terug, ik liet me niet zien. De paniek werd versterkt door de scheiding van mijn ouders. Lang wist ik niet wie ik was en wat ik wilde. In mijn keuzen was ik loyaal aan mijn vader en moeder.

Het is nu 15 jaar geleden dat ik stapje voor stapje mijn eigen pad ging ontdekken. Ik ben me bewust van hoe mijn hechtingspatroon mij nog steeds beïnvloedt. Ik begeleid ouders die zorgen hebben over het gedrag van hun kind. Ik maak ouders bewust, ik help kinderen hun plek te vinden, ik versterk hun eigen oordeelsvorming. Ik zet ouders in hun kracht, dan krijg je ook krachtige kinderen.

En het voelt als of dit de weg is die ik te gaan heb, het gaat niet anders. Het is een stroom die niet te stoppen is. In alles wat ik doe, richt ik me op het versterken van de kinderziel, de resonantie waar bij mij de paniek ontstond. Nu weet ik wie ik ben, wie het oorspronkelijke kind is in mij. Ik resonanceer nog steeds op de paniek die ik voelde als jong kind. Je est un autre. ◀◀ www.kindenik.nl

DE GEBOORTE VAN EEN OPLEIDING: KADER EN CONTEXT HET VERHAAL ACHTER DE MASKERMAKER

Edward de Boer

In dit interview ga ik met Wibe terug naar het beginpunt, de geboorte ervan. Een gesprek over kader, context en vakmanschap.

Hoe ontwerp je een opleiding als De Maskermaker?

Het diepste niveau van het ambacht om een opleiding te creëren is niet hoezeer je het kader ervan definieert. De inhoudelijke kaders, die moet je uiteraard bewonen, die moeten voor elkaar zijn. Maar het moeilijkste is hoe je een opleiding op contextniveau leeft. Dat wordt ook wel betrekingsniveau genoemd.

Betrekkingsniveau, wat betekent dat?

Kijk, jij en ik hebben nu bijvoorbeeld een inhoudelijk gesprek. En dit inhoudelijk gesprek vindt zijn plek in de bedding van het contact. Dat is de context. In die context speelt de ontmoeting zich af op het instinctieve niveau. En op het moment dat je een opleiding ontwerpt op identiteitsniveau - en daar gaat het bij een opleiding als de Maskermaker over - dan gaat het om de wijze waarop je werkt met dat betrekingsniveau. Om hoe de relatie wordt vormgegeven. Daarin speelt de relatie met mijn geschiedenis, maar ook de relatie met de geschiedenis van mijn cursisten. Op dat diepe instinctieve niveau gebeurt het.

Hoe bouw je dat in de opleiding?

De vraag is: hoe kan ik de opleiding zo openen dat ik mensen onmiddellijk meeneem op reis? En hoe structureer ik het zo door de opleiding heen dat ze langzamerhand wakker worden? Ook als ze op het niveau komen waar bij wijze van spreken het hele systeem zegt 'doe maar even niet', hoe heb ik het dan op contextniveau zo gedefinieerd dat cursisten toch bereid zijn om door te gaan en het proces af te ronden? Daar gaat het over.

Wat betekent dat voor de opleider?

Trainers of therapeuten zijn zo succesvol als de mate waarin zij in staat zijn om hun eigen metacommunicatie, de communicatie die met de communicatie mee gaat, waar te nemen. Dus in hoeverre ze hun eigen instinctieve processen kunnen schouwen en die van degene waar ze tegenover zitten. En ze moeten weten hoe zulke leerprocessen door de tijd heen verlopen.

Hoe hangt dit samen met jouw persoonlijke verhaal?

Ik was dit werk waarschijnlijk niet gaan doen, als mijn vader niet ooit een lobotomie had gehad. Op een gegeven moment werd door zijn psychiaters het besluit genomen om over te

gaan tot operatie. Zo'n beslissing begrijp ik vanuit het kader dat ze maken. Die is genomen vanuit de opvatting: 'Daar zit de patiënt. Als we hem niet kunnen repareren met medicinale behandeling, dan opereren.' Ik denk overigens dat de mensen die met hem hebben gewerkt, dat met de beste bedoelingen hebben gedaan. Maar de vraag is: hoe wordt hier de ontmoeting gedefinieerd?

Wat betekende dat voor jou als kind?

Daar heb ik als jong kind zo mijn persoonlijke ervaringen in gehad. Dat ze mij niet zagen, maar ik zag wel mijn moeder en hoe zij eraan leed. Ik was maar een paar minuten binnen en kreeg van de psychiater letterlijk het advies: 'Je moet maar goed op je moeder passen.' Kijk, dat deed ik mijn leven lang al, dus dat had de psychiater me niet hoeven vertellen. Mijn moeder is overigens goed voor mij geweest. Maar ik heb ook zo op haar gepast.

Hoe speelt dat in de context?

Mijn vader die zo vaak verraden is, letterlijk, in de periode '40-'45. Hij was zo angstig dat hij het niet zou redden. Hij was al ter dood veroordeeld en moest onderduiken. En toen hij een paar keer opnieuw gevonden werd, moest hij weer ontsnappen. Mijn vader was een man die zich opgejaagd voelde. Voordat hij uiteindelijk geopereerd werd, kreeg hij vele elektroshocks. Hij was zo in paniek daarvoor. En ik dacht, wat gebeurt daar nu op relatieniveau? De gevoeligheid van mijn vader voor het niveau van de context, voor de ontmoeting, is door die operatie weggesneden.

En dat is ook mijn thema. Ik raakte gefascineerd door wat er op contextniveau gebeurt, en door de angst die er in en om mijn vader leefde en hoe mensen daarop resoneren. Ik heb gezien, dat is zelfs pas van de laatste jaren, dat de existentiële bestaansangst van mensen gekoppeld is aan existentiële eenzaamheid. En dat eenzaamheid zoveel te maken heeft met angst. Dit zijn de diepe resonantiepatronen van mensen, waar de gaven en de opgaven zitten.

Hoe is dit verbonden met De Maskermaker?

Mijn verlangen was al heel lang een opleiding te maken waarin het aannemende hart aanwezig blijft, waar mensen leren diagnosticeren en tegelijkertijd zelf in het geding zijn. Met andere woorden, hoe kan ik mensen leren diagnosti-

ceren op basis van zelfdiagnostiek? Kijk, mijn vader was stukgegaan in de oorlog om iemand die hij achteraf goed kende. Er was een afwezige die hem verried aan de Duitsers. En als ik kijk naar wat mijn vader later in de psychiatrie heeft meegemaakt: ook zijn dokters waren afwezig. Ze hebben wel naar hem gekeken en hem gediagnosticeerd, maar ze hebben veel te weinig met de ontmoeting gedaan.

Bedoel je in zijn behandeling?

Ja. En ik verwoord het met de woorden die ik nu heb. Dat heeft zich behoorlijk geëvolueerd omdat ik zo goed in de gaten heb gekregen hoeveel power er achter mijn eigen overdrachtsprocessen zat. Dat is het verhaal erachter. Ik dacht, er moet een weg zijn om het zo te doen dat, terwijl mensen leren van diagnostiek, het veld van de ontmoeting zich opent. En dat veld is de start van het leerproces. Ik heb wat diagnostiek betreft veel geleerd van de Transactionele Analyse. En ik ben natuurlijk ook met de DSM IV bezig geweest, maar ik bleef worstelen. Dit met mijn vader, dat had anders gekund. Maar hoe? En zelfs die vraag is gebaseerd op existentiële angst.

Hoe heeft dit een plek in de opleiding?

Als ik de opleiding open, begin ik vaak met het gedicht van Huub Oosterhuis *Delf mijn gezicht op, maak mij mooi*.

Soms vertel ik daarna het verhaal van *De Maskermaker* of het gedicht *Ken je mij? Wie ken je dan? Weet jij mij beter dan ik?* Het fantastische van dat gedicht is dat het mensen onmiddellijk uitnodigt. Dat mensen van hun kruin tot aan hun tenen beseffen: ik wil zo graag gekend worden en ik ben er zo bang voor. Dit contextniveau, daar speel en stoei ik mee. Ik geniet daarvan. Daar zet ik mijn verhalen in, maar ook gedichten en kunst. En als ik zie dat cursisten dingen hebben die erop aansluiten, breng ik ze naar waar die laag steeds weer geroepen wordt.

Hoe ontwerp je dan het leerproces?

Binnen de hele opleiding is het van belang dat ik zelf in mijn eigen kaders woon, zodat ik de ruimte heb om op contextniveau te doen wat nodig is. Want dat is het diepste niveau van het ambacht. Het vraagt veel fijnzinnigheid en waarneming van wat aanwezig is. Juist in zelfdiagnostiek is het van belang dat mensen leren waarnemen wat ze niet eerder hebben gezien.

Wat leren mensen dan in dit proces?

Zichzelf waarnemen. Kavafis schrijft in zijn prachtige gedicht *Muren*: 'Ik hoorde nooit enig lawaai van bouwers.' Dat geeft zo mooi aan hoe diep het gaat, en hoe onbewust we zijn in de patronen die we aantreffen. In het bouwen van ►►

dit leerproces voel ik me ook ambachtsman. Dan kan ik me laten inspireren door een gedichtje van Michelangelo:

De grootste kunstenaar kan niet verzinnen wat niet vooraf al in de steen bestaat. Maar als zijn hand niet met zijn geest meegaat, zal hij het nooit van het ruwe marmer winnen.

Dat is slijpen: hoe kan ik jou waar-nemen? Dat is geen ik-analyse. Dat is dat ik zie wat jij doet en onmiddellijk zie wat voor invloed dat op mij heeft. Als jij zo kijkt en frons zoals je nu doet, dan ben ik bij wijze van spreken al weg en als ik dat niet langs mijn eigen instinctieve patronen leid, dan...

Dat gaat over toetsing...

Precies, het gaat over toetsing en over ethiek. Dat is een van de moeilijkste onderwerpen. Het gaat over de consequenties van het handelen in de ontmoeting. Dat betekent dat ik met jou anders moet werken dan met een ander. Omdat jullie verschillende mensen zijn met andere patronen. Het gaat ook over aannemen. Want om feedback te geven moet je je eerst laten voeden door wat er is. En dat is waarneembaar. Maar wij zijn instinctief al lang weer bij de muren waar Kavafis over schrijft. En precies dáár gaat de opleiding over. Wat is dan de kern van de opleiding?

Cursisten tekenen in op een opleiding waarin staat geschreven: je zult je eigen existentiële eenzaamheid ontmoeten en

daar diep voor buigen. Wil je dit leren, dan is dat nodig. En het is de kunst om mensen vanaf het begin ervaringen te geven, zodat ze die reis gaan maken.

En wat zet je dan in zodat ze de hoop houden om door te gaan?

Een mooie vraag is dat. Je zou kunnen zeggen: het is een reis naar binnen. Maar het gaat ook over de verbinding binnen-buiten. We leren niet de reis naar binnen te maken als we binnen-buiten niet kennen. Er is een ontmoeting buiten die als het ware reflecteert, zodat we naar binnen kijken. En voor die brug tussen binnen en buiten hebben mensen zowel zichzelf als getuigenis van buiten nodig. ◀◀

De vervolgopleiding De Maskermaker wordt bij Phoenix al vele jaren gegeven. In de opleiding staan diagnostiek en zelfdiagnostiek centraal in verbinding met de verschillende maskers. Naast Wibe Veenbaas hebben Jannie Veenbaas, Joke Goudswaard, Henne Arnolt Verschuren en Roni Kleingeld een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de opleiding.

PHOENIX OPLEIDINGEN TROUW AAN HAAR EIGEN LIED

In de afgelopen jaren was onze driejarige opleiding in combinatie met Professionele Begeleiding en Diagnostiek als Venster door de Stichting Keurmerk Beroepsscholingen (SKB) erkend als een beroepsgerichte opleiding. Omdat wij ons niet meer konden vinden in de steeds strenger wordende regels die hiervoor - ingegeven door de ziektekostenverzekeraars - gelden, en die in onze ogen geen recht doen aan de essentie van onze opleidingen en het veld waarin we werken, hebben we besloten onze opleidings-combinatie niet langer te laten accrediteren als beroepsgerichte opleiding. Het verlies van dit certificaat roept zowel verslagenheid op van wat verloren ging, alsook bekrachtiging van onze wortels en identiteit.

De (ex-)cursisten die door dit nieuws getroffen zijn, hebben inmiddels een brief van ons ontvangen waarin we dieper ingaan op de achtergronden van ons besluit. Deze brief is voor iedereen te vinden op onze website onder het kopje 'nieuws'.

Voor Phoenixcursisten die al lid zijn van het NVPA, verandert er niets. Onze vervolgoopleidingen en workshops worden nog steeds als bij- en nascholing geaccrediteerd door de SKB. Ook de driejarige opleiding gaan we binnenkort in deze categorie laten accrediteren. Ben jij lid van een andere beroepsvereniging en wil je jouw opleiding laten accrediteren? We zijn je graag van dienst. Kijk op onze website onder 'nieuws' voor meer informatie. ◀◀

Dokter, wanneer mag mijn hoofd uit het gips?

Bewegen tussen ziek en gezond

Jasper Jobse, praktijk Jerphaas Arnhem

Toen ik begin twintig was, ging ik in psychotherapie. Ik zat in de knoop met mijzelf. Ik was somber en had weinig zelfvertrouwen. Na de diagnose 'depressie', werd ik gevraagd of ik medicijnen wilde voor mijn klachten. Daar heb ik vriendelijk voor bedankt. Als ik, door pillen in mijn bloedbaan, ook mijn lijf niet meer zou kunnen vertrouwen, zou ik er nog een probleem bij hebben. En daarbij, ik was toch niet ziek?

In het daaropvolgende gesprek vertelde mijn psychotherapeut dat de behandeling drie jaar zou duren. Dat vond ik erg lang. Was ik dan toch ziek? Ik wilde graag gelukkig zijn en ik dacht dat deze man me dat kon geven. Drie jaar praten was de 'pil' die dat geluk zou brengen. Dus begon ik aan zijn therapie en ik ging ik wekelijks bij hem op bezoek.

Afhankelijkheidstherapie

Na een paar maanden praten gebeurde er iets gekks. Toen ik na een sessie vrolijker naar buiten kwam dan dat ik naar binnen was gegaan, zei een stemmetje in mijn hoofd: 'Het duurt drie jaar, dus je bent nog steeds niet beter Jasper.' Mijn vrolijkheid verdween en de somberheid had weer de overhand.

Ik was 'ziek' verklaard door iemand die meer verstand had van mijn geestestoestand dan ikzelf, dus ik was ZIEK. Ik nam die diagnose aan, want zelf wist ik niet wat er met mij aan de hand was. Mijn therapeut had ervoor gestudeerd, was in dienst

van het Riagg, dus hij wist beter dan ik hoe mijn psyche werkte.

Die wekelijkse afhankelijkheidsrelatie heb ik lang volgehouden. Maar liefst 81 sessies. Daarin werd ik niet beter, maar tegelijkertijd durfde ik niet te stoppen. Pas na een stevige weekendtraining persoonlijke groei - niet van de psychotherapeut, maar bij een Amerikaans trainingsinstituut - voelde ik een levenslust terugkomen die ik lang niet meer gevoeld had. Ik ging weer in mijzelf geloven en zag dat de psychotherapie me niet bracht wat ik zocht. Ik durfde eindelijk het heft in eigen hand te nemen en stopte met de therapie.

De meetbaarheid van angst

Hoe kan het dat ik drie jaar lang een therapeut bezocht, terwijl deze therapie me niet hielp? Psychotherapie komt voort uit een medische wetenschap die gestoeld is op ziektebeelden. Er is een klacht en de behandelaar wordt gevraagd om met een oplossing te komen. Psychotherapeuten zijn zich daardoor met de rol van arts gaan identificeren.

Een arts heeft een superieure positie. Hij heeft kennis, ervaring, medicijnen en apparatuur tot zijn beschikking. Dat maakt een patiënt afhankelijk. Een arts-patiëntverhouding is dus een soort ouder-kindverhouding. Dat is prima wanneer het fysieke aandoeningen betreft. Het verschil tussen een gebroken been en een geheeld been is eenvoudig meetbaar. Een gezwel dat is geslonken of een insulinegehalte dat op peil is gekomen, is ook meetbaar. Zodra de patiënt genezen is, is hij niet meer afhankelijk van de arts en kan hij gaan.

Wanneer je psychische klachten als ziekten gaat beschouwen, nodig je de cliënt uit in de afhankelijkheidsrelatie te stappen. Dan moet iemand dus wel ziek zijn wanneer hij een behandeling ondergaat. Maar bij veel psychische klachten klopt deze benaderingswijze niet. Hoe meet je angst, onzekerheid, onverwerkte rouw of zelfvertrouwen?

Eigenaar van je veranderingsproces

Ondanks dat er uitvoerige categorisering bestaan van psychische klachten, zoals de DSM IV, zijn veel psychische klachten geen ziektes. Veel zaken waar mensen mee worstelen zijn geen ziektebeelden, maar gevoelens. Gevoelens naar aanleiding van gebeurtenissen die bij het leven horen. Heb je deze gevoelens, dan ben je in veel gevallen niet ziek maar juist normaal. Je bent als alle anderen.

Het is belangrijk om te zorgen dat je eigenaar blijft van je eigen veranderingsproces als je therapie volgt. Zo is ook mijn depressie verdwenen. Omdat alleen ik weet hoe ik mij voel en hoe ik mij zou willen voelen. Als ik nu, jaren later, een begeleider opzoek omdat ik ergens mee worstel, dan bepaal ik of de begeleiding mij dient of niet. Ik blijf als ik er baat bij heb en ik ga als ik dat niet heb. ◀◀

"...dan vergeet je wel eens dat je uiteindelijk het innerlijk werk zelf moet doen - hoe goed de leraar ook mag zijn - en dat dat werk altijd gedaan moet worden met het materiaal van je eigen leven."

Uit 'Waar je ook gaat, daar ben je' van Jon Kabat-Zinn

BEN JIJ WEL GEVAARLIJK GENOEG?

'I want to empower women' Alexander McQueen

Sinds de tentoonstelling van Alexander McQueen in het Metropolitan Museum in New York vorig jaar, ben ik een grote fan van zijn kleding. Of het nou zijn interpretatie is van een avondjurk, een mantelpak of een bikini, zijn werk springt in mijn ogen direct van de pagina's van de modebladen: super vrouwelijk, en tegelijk masculien stoer. De nieuwe creative director Sarah Burton, McQueens voormalige PA, is na zijn onverwachte dood dicht bij zijn lijn gebleven. Ze maakte onder meer furore met de trouwjurk van Kate Middleton en de creatie voor maid of honour Pippa Middleton. Waarom een modeontwerper in een nummer van de Vuurvogel over polariteiten? Omdat zijn werk het thema zo helder illustreert.

In mijn werk voor Innercompas Therapie houd ik me regelmatig bezig met vrouwentema's. Wandelend door het Metropolitan Museum in New York, bedacht ik me dat veel vrouwen 'de perfecte vrouw' proberen te zijn. **Perfectie bestaat slechts bij de gratie van dat wat imperfect is, ook in jou, in mij... on the edge.** Is dat niet waar het leven ons voortdurend toe uitnodigt, om het

prachtige tegelijk te leren ervaren met het gruwelijke? Juist om onze heiligheid te kunnen omarmen? Het liet me niet los. Het was rustig in het museum totdat ik boven op de tweede etage in een wachtrij van een half uur terecht kwam voor de expositie Savage Beauty van Alexander McQueen. Even aarzelde ik: in de rij gaan staan terwijl mijn vliegtuig later op de dag zou vertrekken? Ik bleef staan, **nauwelijks voorbereid op de ervaring die me altijd bij zal blijven.** Direct bij de ingang van de tentoonstelling stapte ik de wereld van de dualiteit binnen zoals ik die in mijn bespiegelingen had opgeroepen: gruwelijk en prachtig. McQueen legt in zijn werk het hele spectrum van de psyche bloot: leven en dood, licht en donker, verlangen en gemis, mannelijk en vrouwelijk, schoonheid en lelijkheid. Steeds weer lijkt hij te zeggen: **er zijn twee kanten in een, en schoonheid komt van binnenuit. En lelijkheid ook, denk ik erachter aan.** Terwijl ik daar zo liep, werd ik geroepen in mijn vrouwzijn. Hoe heel ben ik daarin? Ben ik gevaarlijk genoeg? Neem ik mijn schaduw voldoende aan? Zijn mijn mannelijke en vrouwelijke kant in evenwicht?

Het werk van McQueen is een aanklacht, een oproep aan mij en de rest van de wereld, en een visie op een toekomst 'waarin de ijskap smelt, het water stijgt en leven op aarde zich opnieuw moet ontwikkelen om onder water te kunnen overleven of vergaan', zoals hij zegt in zijn laatste collectie Plato's Atlantis. Vlak voor de presentatie hiervan pleegde hij zelfmoord. **Een prachtige tentoonstelling en een daad die afschuw oproept.** Muziek, licht, film, mode, elk middel wordt ingezet om een totaalervaring te creëren die voorbij de schoonheid weet te verbijsteren. Zijn thema's variëren van Jack the Ripper en Vampirella tot romantisch primitief. Kate Moss weet hij te vangen in een gefilmde hologram: van een witte blur verandert ze in een elf in kleren zo mooi, zo etherisch dat je even niets anders wil dan met haar meevliegen. **'I am going to take you on journeys you never dreamed were possible'**. Een quote uit de collectie die mij als vrouw weer uitnodigt om verder te gaan, mezelf te overstijgen, dingen te doen 'I never dreamed of'. Verderop een grote spiegelende box. De kijker ziet zichzelf, totdat het licht binnenin aangaat en drie adembenemend mooi geklede modellen verschijnen.

Vervolgens wordt van achteren het beeld van een naakte vrouw geprojecteerd die duidelijk niet aan het schoonheidsideaal voldoet. En dan zie je jezelf weer. Tsjja, schoonheid komt van binnenuit. Daar kan geen schoonheids crème tegenop, zelfs plastische chirurgie haalt het niet bij het resultaat van schaduwwerk. McQueen, helemaal mee eens! Beauty comes from within. De poppen die zijn kleding droegen hadden bloedvlekken want, zo zei hij: **'There is blood beneath every layer of skin'**. Schaduw en pracht tegelijk. Zijn kleding is perfect gesneden en vervolgens met een twist in elkaar gezet. 'You have to know the rules, to be able to break them.' Alexander McQueen roept vrouwen op om de regels goed te kennen om ze vervolgens te overtreden.

Overal in de tentoonstelling werd hij gequoteerd. **'I want to empower women. I want people to be afraid of the women I dress'**, las ik. En ik begrijp wat hij bedoelt. Een vrouw mag best een beetje gevaarlijker worden om gehoord en gezien te worden... ben ik te braaf? Ben jij te braaf? Zijn we nog te vaak bezig om perfect te zijn? Voor wie eigenlijk? Ik ken mijn eigen antwoord. Ik ben het liefst perfect, omdat ik zo geen risico loop om weggestuurd te worden. Een overtuiging waar ik regelmatig de bijl in moet zetten, omdat ik anders zelf te weinig risico neem om echt goed te zijn in mijn werk. Weet jij jouw antwoord? **Waarom ben jij nog steeds bezig perfect te zijn? Hoe lang nog ga je dingen doen op deze manier? Wanneer ga je wat gevaarlijker worden? Wanneer ik? Wanneer wij – vrouwen?** ◀◀

Dit artikel is een co/productie van Andrea van Reeken-Slee en Wietske Jansen Schoonhoven (www.therapie-amsterdam-den Haag.nl). De in Ik-vorm geschreven tekst verwijst afwisselend naar een van beiden.

Godfried Dols exposeert bij Phoenix

het boetseren
van de buitenkant
roept
de binnenkant

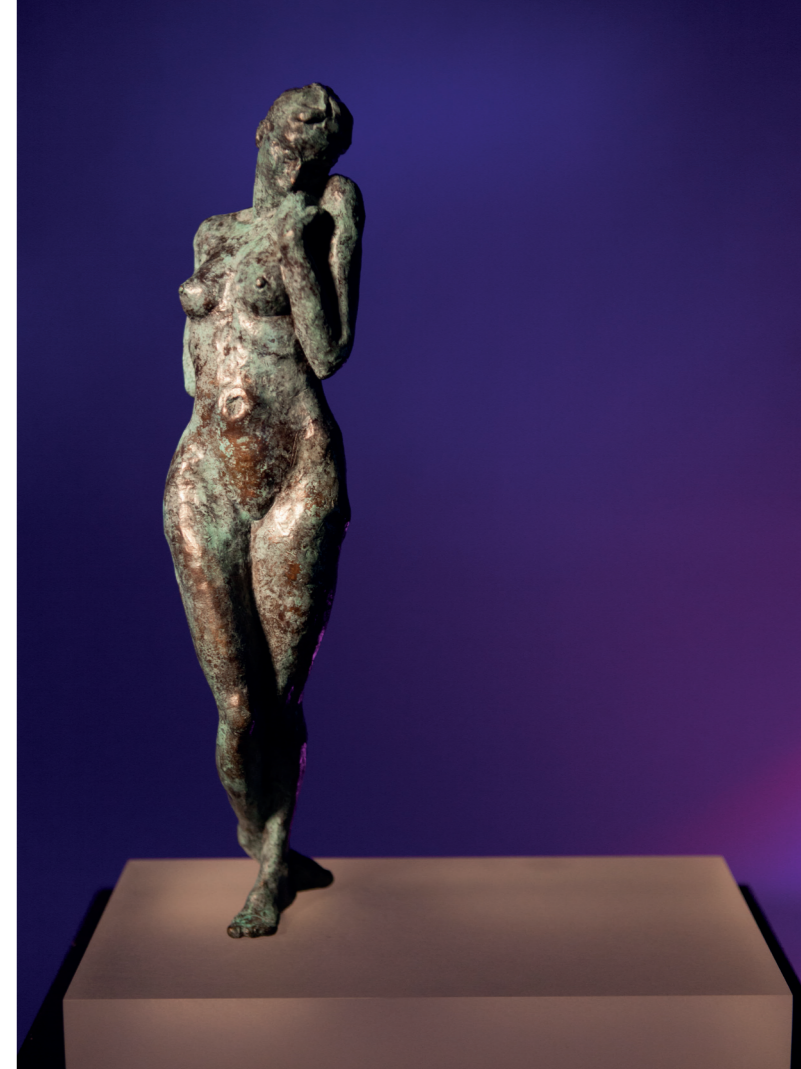

en dier gezocht moesten worden. De mens kwam centraal te staan in mijn begeleidingswerk. Opnieuw werd ik gestimuleerd om opleidingen te volgen, nu voor behandeling van klachten van mensen: reiki, touch for health, werken met bloessemessences en Tibetaanse klankschalen. Ik ontwikkelde een eigen visie op de plek van huisdieren in het gezin; ik begon de relatie mens-dier te beschrijven naar analogie van een ouder-kindrelatie. Die ideeën vonden hun weg in mijn boek Hondentaal van binnenuit.

De confrontatie met mijn eigen geschiedenis bleef, werd zelfs groter; mijn ouderlijk gezin, het verlies van contact met mijn kinderen, sociale eenzaamheid en moeizame relaties. De behoefte aan antwoorden op deze levensvragen bracht me naar Phoenix, waar ik deelnam aan diverse opstellingen. Daar werd ik geraakt door de verbinding die ik nooit gekend had. Ik kreeg geleidelijk aan meer overzicht over de puzzelstukjes.

Roep de Muze!

Tijdens het tweede jaar van de driejarige opleiding was Wibe gastdocent. Na afloop van een opstelling riep hij iedereen enthousiast op om zich op de één of andere manier creatief te uiten. 'Roep de muze', zei Wibe. En dat deed ik. Na een korte hernieuwde kennismaking met pottenbakken, begon ik met het maken van beelden. Dat was een schot in de roos en er volgde een stormachtige ontwikkeling. Ik ging in de leer bij verschillende beeldhouwers en volgde opleidingen

Godfried Dols

De drang om een beeld te maken dringt zich aan me op. Ik hoef niet te zoeken naar inspiratie. In mijn beelden zoek ik ernaar om vorm en uitdrukking te geven aan een pose van het menselijk lichaam en iets wat me daardoor van binnen raakt. Een lijn, een glooiing die de andere opvolgt of juist doorsnijdt, of iets dat opgeroepen wordt door een lichte neiging van het hoofd op de nek. Iets waardoor ik in het beeld naar binnen getrokken word. En in mezelf.

In vogelvlucht

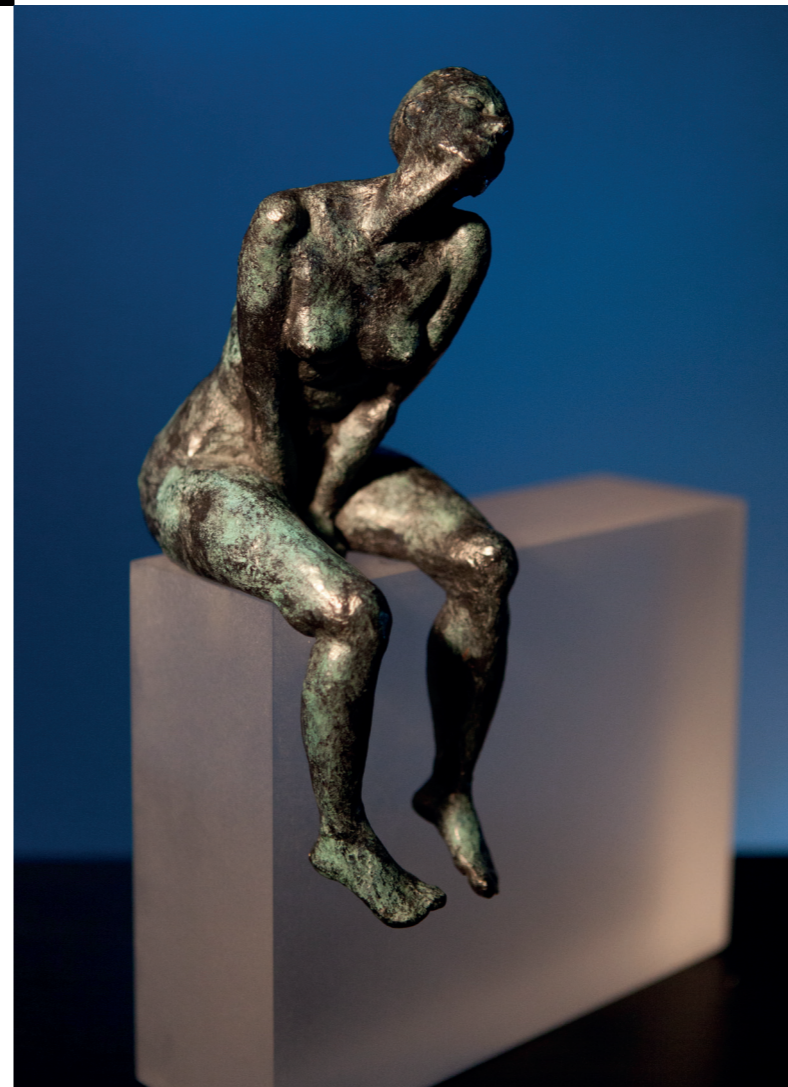
Mijn naam is Godfried. Op 14 maart 1958 werd ik als rechtsbreinige duizendpoot geboren. Ik was de zevende en laatste in de rij. Mijn vader was emotioneel onbereikbaar, mijn moeder overmatig koesterend en afwijzend. Mijn gevoelens stonden 'uit' en bij gebrek aan dat referentiekader, spiegelde ik mijn gedrag aan de hand van dat van anderen. In die dynamiek raakte ik als kind verstrikt en verdween ik in mezelf en in dromenland. Al jong bleek ik creatief; ik tekende, knutselde en maakte potjes van klei uit de tuin. Na de MTS ging ik als technicus bij Philips werken en trouwde van 'thuis uit' op mijn 21ste. Uit het huwelijk werden drie kinderen geboren, twee meisjes en een jongen. Door mijn en haar voorland was het huwelijk te zwaar voor beiden en na 11 jaar kwam er op dramatische wijze een einde aan. Na mijn scheiding bleek het onmogelijk

een bezoeksregeling met mijn kinderen te realiseren. Ik heb nu al zeventien jaar onvrijwillig geen contact.

Eerst honden, toen mensen

Vóór en tijdens mijn huwelijk focuste ik me in mijn vrije tijd fanatiek op het ambacht van pottenbakken. Door de scheiding raakte ik echter mijn atelier kwijt. Nadat ik mijn eerste hondje kreeg raakte ik betrokken bij lesgeven op hondentrainingen. Er volgden vele trainersopleidingen in binnen en buitenland. Enkele jaren later startte ik mijn eigen hondenschool als bedrijf. Niet lang daarna vestigde ik mijn praktijk als gedrags-therapeut voor huisdieren. In mijn werk met huisdieren werd mij steeds duidelijker dat de oorzaken van het probleemgedrag niet zozeer door de aanleg van het dier werden bepaald - zoals traditioneel gedacht - maar in de relatie tussen mens

om het vak te leren. Nu, drie jaar later, maak ik figuratief werk in brons en sinds januari 2012 exposeer ik op diverse plaatsen in het land. Ik vind het een mooie gedachte dat ik bij Phoenix, daar waar de muze drie jaar eerder geroepen werd, ik mijn werk mag exposeren. Vol enthousiasme werd mijn verzoek daartoe door Jannie en Wibe ontvangen. Na een bezoek bij mij thuis in limburg door Jannie en Inge Mazure was de afspraak snel gemaakt.

Expositie

Het proces van een brons maken is een ambacht, zoals begeleiden, en geeft net zo'n voldoening als het uiteindelijke resultaat. In het boetseren maak ik de vorm van het lijf. Ik boetseer de grens. En juist door het aanraken van de grens, maak ik zichtbaar en voelbaar wat van binnen gebeurt. In het beeld, in mij, in de toeschouwer. Soms roept het beeld een gedicht, soms het gedicht een beeld. Ik heb geen idee waar de woorden vandaan komen die ik gebruik om te omschrijven wat ik creëer. Het moet al aanwezig geweest zijn, zo vertrouwd voelt het. Zo is een beeld een weg naar binnen toe, net als begeleiding van mensen. Voor jezelf, en voor de ander. Juist daarom vinden mijn beelden een mooie plek bij Phoenix, ze spreken beide dezelfde taal. ◀◀

De beelden van Godfried Dols zijn op dit moment te bezichtigen bij Phoenix aan de Nieuwegracht. Voor meer informatie over zijn werk zie www.godfrieddols.nl

Andere ouders

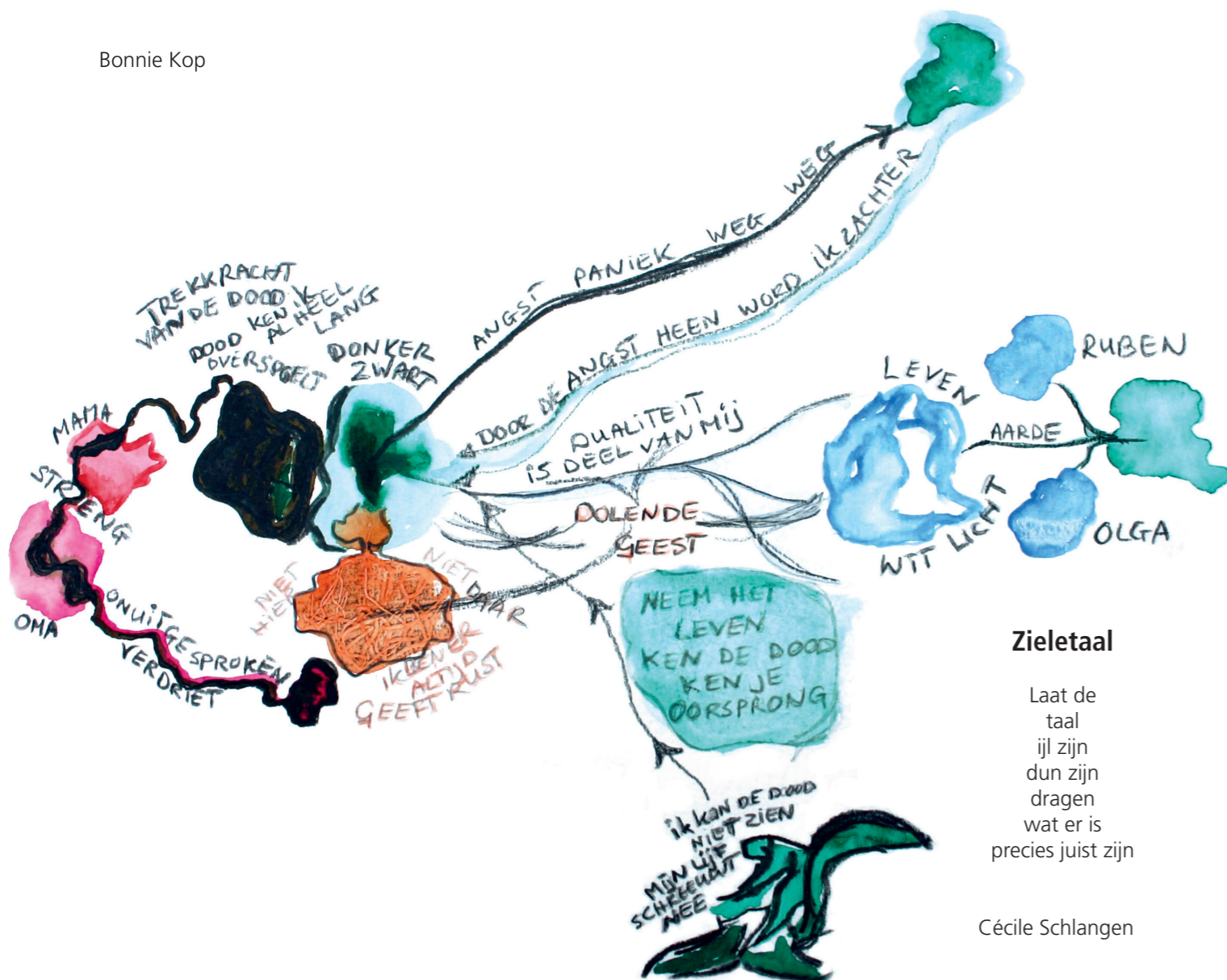
Andere ouders hadden foto's van hun kinderen op de kast,
Andere ouders hadden antwoorden die je gerust stelden,
Andere ouders waren niet de hele tijd zo boos,
Andere ouders maakten geen ruzie over de naam van hun dochter.

Andere vaders genoten van Sinterklaasavond met het gezin,
Andere vaders hielpen met het huiswerk,
Andere vaders misten hun dochter als ze een weekje elders was,
Andere vaders hadden een troetelnaam voor hun dochter.

Andere moeders luisterden met thee naar verhalen van school,
Andere moeders keken trots naar hun dochter die de hoofdrol speelde,
Andere moeders brachten een beschuitje als je je niet lekker voelde,
Andere moeders gaven je een kus op je bol.

Ik was vaak bij andere ouders,
Die vonden mijn tekeningen prachtig,
Die zeiden dat ik mooi kon vertellen,
Die noemden mij fluisterend hun derde dochter,
Maar ze waren mijn ouders niet.

Bonnie Kop

Zieletaal

Laat de taal
ijl zijn
dun zijn
dragen
wat er is
precies juist zijn

Cécile Schlangen

De terugkeer

Na het gaan van vele wegen
Die ene slechts te wachten lag
Die van lastig, die van niets meer
Die waarvan 'k 't eind niet zag

Stil te staan en om te keren
Naar het tuinpad van weleer
Elke stap een kleiner jongen
Elke stap geen vreemde meer

Rustplaats op een bed van schouders
Ankering als blijvend loon
Welkom, dat met niets te meten
Deur voor een verloren zoon

Sybre Botma

www.fawkes.nl

Water en Vuur

als de eenheid is verbroken
en tweeslachtig zijn tol opeist
door de strijd is moegestreden
tot volharde onverschilligheid
de zin ontbreekt
in slechts dit ene woord
het verlangen gespleten
in liefde gesmoord
de schoonheid verblindt
tot nader geweten
om dan dichtbij
is ver weg gelegen

ik hoor je komen
en zie je praten
als de dood ben ik
wanneer ik het leven proef
de zilte smaak van tranen
het zoete van geluk
in het stof bijt de bittere aarde
de tweestrijd terug

van ver hoor ik je roepen
over de koude lege vlakte die
als een zwaar ademend vacuüm
mij de ijle moed beneemt
het jagend hart
klauwt verward naar mijn hoofd
bang om te vallen
in het vuur van mijn schoot

de echo's aan thuis
vervagen tot alles
stil slaat de angst
in eenzaamheid zijn trom
de pijn van het gemis
bevoren in de aarde
weet nu dat jij
hetzelfde hebt begraven

maar nu ben ik groot
genoeg om mezelf te dragen
vraag als vader mijn kind
naar het licht van de maan
en met een hemels genoegen
valt het vuur uit mijn schoot
en straalt de ganse aarde
wanneer ik ga staan

Frank Salomé

omstebeurt spreken wij
met twee tongen:
een professor in de luiers
en een dreumes met steunkousen
schrijf jij in kleine letters
de grote vragen van mijn ziel?
dan knikker ik mijn stuiters
in de rimpels rond je mond
tussen ons slaat een slinger
de maat van een generatie
maar ons deert niets
als we in onze verkalkte speeltuin
maar blindemannetje kunnen blijven spelen

janine peek

juli 2012

Huwelijk van leven en dood

Lang geleden klonk hun jawoord
Namen zij elkander tot
Brachten ouders, kind tezamen
Namen ze ten slot weer op

D'een bracht nieuwe kracht ter wereld
In de schreeuw van teer geluk
Afscheid van het hemels wezen
Onomkeerd ontsluitingsstuk

Vrucht draagt ook het bitterzoete
In de tranen van het gaan
..hoe we reikten en be-grepen..
..hoe we zochten in 't vandaan..

Onontkoombaar in vergroeiing
Wortels van wat groter is
Grenswachters voorbij de wanhoop
Zingevers in groot gemis

Dienstbodes van open harten
Waar families samen zijn
Waar verteld wordt en geluisterd
Waar er plek is voor de pijn

Waar de enig echte waarheid
Stil de lege kieren dicht
Waar onz' tweeheid in de spiegel
In het één besloten ligt

Sybre Botma
www.fawkes.nl

Vertel me

In het systeem ben ik
vrij
gebonden
wachtend
op aanraking
vluchtend
voor warme ogen
vluchtend vluchtend
voor warmte uit ogen
die ik niet verdragen kan

In het systeem ben ik
bang
bezorgd
verstopt ben ik
achter de prullenbak
niemand mag mij zien
ik ben verboden
verboden vrucht
van liefde
tussen twee mensen
levenskracht
lust en vreugde.

Julie van Drooge

10 jarig meisje

Jij kleine, grote meid
klein en groot.
Toen ging jij dood.
Mijn bron van bestaan
onder mijn voeten weggeslagen,
werd ik niet meer gedragen.

Daar stond ik
of eigenlijk niet echt meer.
Mijn klein en kwetsbaar
zo groot
door mijn benen niet te dragen.

Mijn groot houden
om min of meer
te kunnen leven
in het dagelijks bestaan.
Jij kleine, grote meid
groot en sterk.

Jij kleine, grote meid
klein en kwetsbaar.
Ik heb je laten staan,
ik heb je laten gaan
en werd mijn zwervend bestaan
om overal te zoeken
naar een plek om te bestaan.

Jij kleine, grote meid
ver weg en dichtbij
weer met elkaar verbinden
steeds weer in mezelf vinden.
Schoot genoeg om zelf te dragen
en leren om vol overgave
mij door het grotere te laten dragen.

Jij kleine, grote meid
klein en kwetsbaar
groot en krachtig.
Bron van mijn bestaan.

Marlies Poland

De draad

Francien Bruggink

Hij had de ogen van een visarend, scherp en alert. Hij was in staat overzicht te houden en van grote afstand de kleinste details waar te nemen. Zijn stem kwam van diep van binnen en vibreerde met een warme donkerbruine klank, maar kon ook mild tintelend door de ruimte glijden. En daar was zijn warmte, het contact, zijn voelbare betrokkenheid. Monsters konden uit kelders komen; hij toonde hun ware aard. Angst was als koude was, die hij met warmte boetseerde tot verrassende vormen. Verdriet kwam vrij en de tranen werden als parels in de kom van zijn hand. In zijn element was hij. De spil. Bruisend van energie had hij zoveel te geven. En dus kwamen ze, laadden zich op en vertrokken weer. Hij genoot van het verschil tussen komen en gaan. Van de wetten en de vanzelfsprekendheden. Van de strijd en de verrassingen. Van de stilte, de kracht en de dynamiek. De kunst was alles te gebruiken wat hij in zich had, zonder op te gaan of te absorberen. De kunst was het bij de ander te laten en, met respect, de ander te laten zijn. Meestal lukte dat.

Zo niet, dan was er zijn lichaam; zijn spieren, zijn ademhaling, zijn beweging, zijn ritme, zijn hart. Als zijn geest zich ontspande, kon hij loslaten en met zijn zweet spoelde hij het van zijn schouders; de angst, het verdriet, de pijn. Vaak was er het gesprek met de ander waarbij hij zichzelf kon zijn. En wanneer het seizoen daar was kon hij echt opladen. In zijn eentje in de kou op de schaatsen. Dan voelde hij de energie opgloeien in zijn lijf, terwijl zuurstof zijn longen vulde en de ijskoude wind in zijn wangen beet.

Maar ditmaal was het anders. Na het afscheid al voelbaar en na het sporten nog steeds. Iets had zich in hem gehecht. Als een glinsterende draad. Het losse stuk bewoog, leek naar iets te reiken. Het andere eind zat vast. Ergens binnen in hem vast gehaakt. Terwijl het water over zijn lichaam stroomde, concentreerde hij zich en gaf het de ruimte. De draad bewoog, maar bleef. Bleef na het douchen verlost van angst, pijn en verdriet. Bleef vastgehaakt en reikte. Hij sportte en ontspande, douchte, at gezonder, sliep langer, werkte minder, werkte harder... De draad bleef en roerde zich. Hij betrapte zich erop dat hij wachtte. Dat hij verlangde naar het seizoen. Verlangde naar het moment dat het water veranderd zou zijn in een witte gladde baan. Dat de ijzige wind om het huis zou blazen.

Toen de winter daar was, moest het ervan komen.

Hij pakt zijn schaatsen en vertrekt. De eerste slag, het slijpende geluid van metaal op ijs. Hij ademt de ijskoude lucht in en voelt de wind door zijn kleren snijden. Bij elke slag herwint hij kracht, vult zijn longen en neemt meer ruimte. Warmte verspreidt zich over zijn lichaam, bloed stroomt door zijn aderen, klopt in zijn oren. Pijn, angst, verdriet, het glijdt van zijn schouders. Monsters en parels, hij laat ze achter zich. Hij meerdert vaart en ziet het schemerig witte landschap langs zich schieten. Proeft zijn zweet met het puntje van zijn tong, ziet zijn adem als mist uit zich glijden. De kracht van zijn spieren, het ritme van de beweging, het kloppen van zijn bloed, de ijzers die over het ijs snijden. Er vormen zich ijspegels in zijn haar en door de kristallen op zijn wimpers spat het spaarzame licht uiteen in een regen van vonken.

En dan gebeurt het. Het geluid verstilt. Het landschap vertraagt. Hij voelt zijn spieren verstarren en de beweging befrist. Hij ziet zichzelf van een afstand. Hij ziet zichzelf ver van bovenaf. Een eenzame figuur, verstild in dynamiek. Als een gravure, scherp geëst op glad papier. In een flits voelt hij dat dit niet klopt. Hij weet dat zo'n afstand niet kan. Hij beseft hoe onbereikbaar hij nu al is. Elk moment kan hij zichzelf ontglijpen, wegglijden in de nacht, verdwijnen in het niets.

Dan herinnert hij het zich. Hij herinnert zich de draad, zijn draad. Hij stort zich naar beneden, zoekt, vindt en grijpt. Sluit zijn handen om de draad en trekt zich met al zijn kracht langzaam terug in zichzelf.

Hij hervindt zich in het warme licht van de huiskamer. De ijspegels in zijn haren, op zijn knieën voor het kind. Het lacht en reikt naar hem. Hij trekt het naar zich toe, voelt een gloeiend handje op zijn gezicht, een vinger tussen zijn lippen. Proeft de lichte zoute smaak. Weerspiegeld in de donkere glanzende ogen ziet hij haar-scherp zijn eigen blik. Hij klemt het kind dicht tegen zich aan. Duwt zijn neus in nek en donzig haar. Ademt de zoete geur in van melk, huid en huid. Terwijl de ijskristallen op zijn wimpers smelten, sluit hij zijn ogen. Voelt de warmte van het lichaampje zich verspreiden naar zijn borst en buik. Versmelt ermee tot een simpel kloppend zijn. ◀◀

Zwart-wit; goed-fout

Polariteiten, ik ben ermee opgegroeid, zonder te weten dát dat zo was.

Inge Jager

Als ik iets niet goed had gedaan vroeger, was ik fout. En fout zijn was niet een klein beetje fout, fout zijn was FOUT! Met als een soort logisch vervolg: dan hoorde je er niet meer bij, dan werd je eruit gezet.

Waaruit? Uit het gezin? Uit het tijdelijke bondje? Geen idee heb ik daar meer over, maar de dreiging hing er, beslist. Pas jaren nadat ik het ouderlijk huis had verlaten, kwam ik erachter dat mijn wereld er voor mij zo uit zag. Dat niet iedereen zo in de kramp raakt van iets 'niet goed' doen. Ik herinner me dat ik een keer bij iemand bijna een schilderij van de muur stootte. De schrik die ik daarvan had. Terwijl de eigenaresse zei: 'Nou en... dan valt dat op de grond, en wat dan nog?' Het idee dat ik bijna iets zo fout deed, benam me de adem.

Dat mijn vader veroordeeld was geweest wegens zijn lidmaatschap bij de NSB bracht ik pas veel later hiermee in verband. Dat mijn moeder tot op heel late leeftijd met oordelen bekeken werd en van bepaalde activiteiten buitenge-

sloten werd omdat ze bij de Jeugdstorm had gezeten (als jong kind!). De invloed van deze geschiedenis van mijn ouders op ons gezin en op mij werd me steeds meer duidelijk.

Toen ik me een aantal jaren geleden nog meer ging verdiepen in het fenomeen 'fout in de oorlog', en zelfs een gespreksgroep ging leiden met mensen in dezelfde situatie - 2e of 3e generatie kinderen - pas toen ging het zich in me loslaten. Dat wat zich vanaf geboorte, misschien eerder zelfs, had vastgezet. In mijn cellen heeft het gezeten, en soms voel ik nog de imprint.

Dat er ook NSB'ers waren die onderduikers hadden gehad, dat er ook Joodse mensen waren geweest die andere mensen verraden hadden, al dat soort verhalen hielpen mij om meer grijstinten tot ontwikkeling te laten komen. Heel veel grijs tussen het zwart en wit.

En daarmee zijn de polariteiten goed en fout inmiddels behoorlijk betekenisloos geworden. ◀◀

Zelf het instrument zijn...

Mensen begeleiden is een *métier*.

Je hebt er kaders bij nodig, concepten, diagnostische instrumenten en vaardigheden om de hypothesen die je maakt te bevragen en te toetsen. Begeleiden is een ambacht. Het veronderstelt praxis, het maken van 'vliegrepen', de discipline van de herhaling, zodat de geoefende strategieën op den duur als was voelen in je handen.

Het ambacht leer je in de ontmoeting, temidden van 'het veld' tussen jou en mij: precies daar waar twee zielen elkaar raken in ruimte en tijd.

Hoe, in de krachtige stilte van het veld van twee, waar twee systemen en structuren en geschiedenissen elkaar ontmoeten in hun onontkoombare kwetsbaarheid, hoe daar te zijn in je naaktheid als begeleider ten dienste van de ontvouwing van de ziel van de mens met jou? Hoe je telkens opnieuw, keer op keer, te laten raken, te laten openen, te laten verteren, te laten veranderen door wat er in die ontmoeting met jou als begeleider gebeurt en dat ten dienste te stellen van de ander? Deelnemer zijn zonder voorbehoud, of het voorbehoud in je laten gisten.

Jouw reis, jouw kwetsbaarheid, jouw bereidheid, jouw onvermogen en onmacht in de ogen kijken en herkennen als het begin van jouw ontmoeting met de ander. Zo worden technische begrippen als overdracht en tegenoverdracht een levend instrument in het begeleidingscontact. Dat is de kern van de vervolgopleiding Professionele Begeleiding. Alle verdiepende theoretische kaders, de rijke oefeningen en het subtiel werken met lichaamsbewustzijn en adem vallen in dat kader.

Heel welkom, als je durft...

De opleiding Professionele Begeleiding wordt drie maal per jaar gegeven.

Trainers: Conny ten Klooster, Alexandra Tompkins, Herman Cools, Morten Hjort ◀◀

Mannen en seksualiteit - verslag van een persoonlijke reis

William Wilson

Nu we de gelijkheid tussen seksen hebben geaccepteerd is het tijd om de eigen mannelijke of vrouwelijke essentie in ere te herstellen. En daarmee het vuur van de seksuele hartstocht opnieuw aan te wakkeren.

David Deida, *De kracht van echte mannen*

'Je bent zeker een moederszoon', vroeg Wibe bij mijn allereerste opstellingenavond, 'Sta je dicht bij je moeder dan bij je vader?' Dat kon ik wel beamen. Mijn ouders waren gescheiden en vanaf mijn elfde levensjaar had mijn vader het contact verbroken. Deze opstellingenavond werd een onvergetelijke ervaring, waarbij helder werd dat de binding aan mijn moeder niet enkel aan de scheiding te wijten was maar ook een lotsverstremming is met haar oorlogsverleden. In de afgelopen tien jaar is de moederszoon in mij echt thuisgekomen bij de mannen en bij zijn vader, iets wat ik van harte doorgeef aan de mannen in mijn coaching en trainingen.

Om ons heen zien we veel mannen met een goed ontwikkelde gevoelige kant en vrouwen die hun mannetje staan in hun werk en met de verantwoordelijkheden thuis en rondom de kinderen. In de relatie geeft dit een soort seksuele neutraliteit. Onze seksuele hartstocht is gebaat bij de polariteit van de mannelijkheid in de man en de vrouwelijkheid in de vrouw. Deze ontwikkeling naar onze eigen essentie vraagt toewijding tot een helende reis en bewustwording van diepgewortelde patronen. Op deze reis winnen we aan aantrekkelijkheid en aantrekkingskracht.

Een diep patroon in seksualiteit is dat mannen veelal van jongs af aan op het verkeerde been worden gezet. We ontwikkelen seksuele gewoonten doorgaans vanaf het moment dat we als tiener masturberen. Via de media komen beelden en een overvloed aan prikkelende boodschappen naar ons toe. Al die opwinding in het lijf lijkt een weg naar buiten nodig te hebben en daartoe is masturberen met ejaculeren een voor de hand liggende optie. Opwinding werd voor mij in eerste instantie iets onpersoonlijks, iets wat van buiten komt en innerlijk verlangen tot genot aanwakkert. Liefde en intimiteit waren van een andere orde en daarmee was de scheiding tussen hart en bekken voor mij een feit. Lief en zorgzaam zijn voor mijn vriendinnetjes was belangrijker dan mijn eigen seksuele behoefte, die ik lange tijd voor mezelf hield. Ik ben erg dankbaar voor mijn eerste echte langdurige relatie, waarin zij met mij de horde nam in het hartstochtelijk verbinden van mijn hart en mijn bekken. Maar ook met die verbinding tussen hart en bekken bleef mijn zienswijze op seksualiteit beperkt.

Seks is een weg geplaveid met innerlijke beelden en het primaire verlangen om spanning te ontladen

David Deida

Toen ik op mijn vijftiengste uiteindelijk mijn vader opzocht, trof ik hem aan als Emotioneel Lichaamswerktherapeut (ELW). Met het volgen van ELW brak ik emotioneel helemaal open en nam mijn lichaamsbewustzijn met sprongen toe. Ik werd me meer en meer gewaar van mijn seksuele of - beter gezegd - levensenergie, zoals die in de tradities van Tantra wordt gehanteerd. Dit pad heeft zich verder verdiept met de bewustwordingsgroei die ik in de afgelopen tien jaar bij Phoenix Opleidingen heb doorgemaakt. Inmiddels zie en beleef ik seksualiteit als een weg naar spirituele groei met een helend pad op zowel fysiek en emotioneel vlak.

Deze weg biedt een veelbelovend vooruitzicht. Hij brengt verdieping van intimiteit en verbinding in relaties. Hij leidt tot een groter bewustzijn op gezonde voeding en voldoende lichaamsbeweging. Het vraagt veel discipline in de zin van 'doen wat je te doen hebt', maar de opbrengst is er ook naar: een vervuld gevoel in je lijf en daarmee veel minder verleiding door alle mogelijke verslavingen (suiker, alcohol, roken of te hard werken). Zo hebben deze groei en levenswijze mij geholpen bij het overwinnen van dertig jaar chronische rugklachten.

Het voelt als een privilege om mijn inzichten en ervaringen over de weg die ik ben gegaan te delen in de workshops Emotioneel Lichaamswerk (samen met Anca Poll), Mannen-energie (samen met Peter Asscheman) en Mannen en Seksualiteit. Ik kom je daar graag tegen. ◀◀

Amuse Hannah

Manon Miessen

Bij Phoenix kom je af en toe een onbekend gezicht tegen. In deze rubriek stellen we onze nieuwe collega's door middel van een korte schets aan je voor, bij wijze van voorproefje.

Naam: Hannah Jansen

Hoe ben je bij Phoenix terechtgekomen?

Ik ben net afgestudeerd en wist nog niet zo goed wat ik wilde gaan doen. Via Anna en Evelien die hier in de verzorging werkten, hoorde ik dat Phoenix mensen zocht.

Wat heb je hiervoor gedaan?

Ik heb Nederlands gestudeerd en heb een Master in Moderne Nederlandse letterkunde. En ik had een baantje in de thuiszorg. Naast Phoenix werk ik ook nog op de boekhouding bij een huiswerkinstituut.

Wat doe je bij Phoenix?

Ik werk in de verzorging, dus ik maak schoon, ik maak de lunches en ik kook af en toe.

Wat vind je er leuk aan?

Allereerst de mensen die hier werken en de dankbaarheid als de lunch lekker was. Dat maakt de eentonigheid van het werk veel minder saai.

Wat zou je hierna willen doen?

Ik beschouw dit jaar als een soort sabbatical, met baantjes die intellectueel niet al te veel vragen zodat er ruimte is in mijn hoofd. Hopelijk brengt dat helderheid in wat ik wil, want dat weet ik nu niet goed. Ik heb keuzestress!

Wat viel je op toen je hier voor het eerst kwam?

Het pannengekleuter uit de keuken van Marjan die de kastjes schoonmaakte. Ik dacht: 'Jeetje, dit is echt werken!' Verder natuurlijk hoe iedereen elkaar begroet en afscheid neemt.

Wat doe je in je vrije tijd?

Ik hou erg van koken, met name Grieks en Italiaans. En ik heb net een nieuw huisje, ik geniet ervan om dat gezellig te maken. Het is een hele verrijking na mijn studentenkamer. Ik probeer graag allerlei sportieve dingen uit. Zo heb ik getennist en gebokst, en wil ik nu graag flamenco gaan dansen. Ik ben ook graag alleen om lekker een boek te lezen.

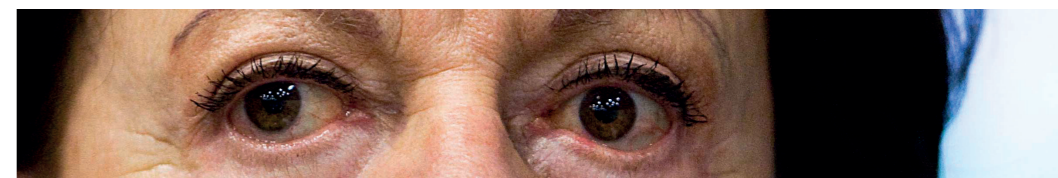
MET ANDERE OGEN

KIJKEN NAAR ORGANISATIES

Vanaf februari 2013 nieuwe leergang:

VERBINDEND LEIDERSCHAP – in het licht van de ordening

*Als iemand de diepere ordening erkent
is er ontmoeting en ruimte voor dialoog*

Wibe Veenbaas

In deze nieuwe leergang maken directeuren en ervaren leidinggevendenden kennis met de kaders en werkwijze van Phoenix en leren ze over verbindend leiderschap en ordeningsprincipes:

- Sturing geven vanuit eigenheid: binnen en buiten verbonden
- Wanneer voorop te lopen en wanneer te laten: balans tussen doen en niet-doen
- Verborgene potentieel vrijmaken: ont-dekken van de bron van stagnaties/symptomen
- Wat niet in orde is op de stroom terug plaatsen: insluiten wat wezenlijk is

Begeleiders: Jane Coerts en Stefan Woudenberg

Data: vrijdag 15 en zaterdag 16 februari, vrijdag 12 en zaterdag 13 april en dinsdag 4 en woensdag 5 juni 2013. Tijd: 10.00 – 17.00 u.

Leidingnemen

Over de spagaat tussen je baas en je opdrachtgever.

Maarten van Os en Jan Willem van den Brink

Als trouwe klanten van Phoenix hebben Maarten van Os en Jan Willem van den Brink inmiddels het merendeel van de vervolg-opleidingen gevolgd. En wat ze bij Phoenix leren, passen ze ook toe in hun eigen bedrijf Dreamfactory. In hun eerste boek *Opdrachtgever Gezocht*, behandelen ze hoe je als professional aan opdrachten komt. In hun nieuwste boek *Leidingnemen* gaan ze in op hoe je als adviseur het vertrouwen verdient van je opdrachtgever. Daarin verbinden ze onder andere TA concepten met de praktijk van de vertrouwde adviseur.

Leidingnemen

Bij Phoenix hebben wij veel geleerd over Persoonlijk Leiderschap - leidingnemen over ons zelf op de diepere persoonlijke laag. In ons dagelijks werk helpen wij onze klanten ook met leidingnemen. Onze klanten zijn mensen die werken voor opdrachtgevers in organisaties, zoals stafmedewerkers, consultants, advocaten, projectmanagers, milieukundigen, architecten, ingenieurs, trainers en andere inhoudelijke deskundigen. Mensen die kennis hebben van een specifiek vakgebied; we noemen ze professionals. Ze werken bij een organisatie, bureau, kantoor of stafafdeling en voeren opdrachten uit voor hun externe of interne klanten. Naast hun opdrachtgevers hebben ze meestal ook een leidinggevende.

In een samenwerking van deze professionals met hun opdrachtgevers bestaat er een bijzondere relatie, die in eerste instantie verticaal lijkt. De opdrachtgever is de aansturende partij; hij heeft de formele macht in de vorm van management, hiërarchie of budget. Hij geeft de opdracht, de professional neemt de opdracht. De opdrachtgever beslist wat er moet gebeuren, toch? Maar de meeste kennis ligt bij de opdrachtnemer, de inhoudelijk deskundige professional. Een interessante verdeling van macht en kennis. Dat vraagt wat ons betreft om een actieve houding van degene die gestuurd wordt. Wij noemen dat leidingnemen.

Al vele jaren helpen we organisaties met het leidingnemen, het innemen van de rol van vertrouwde adviseur. In ons boek hebben we een selectie gemaakt van die onderwerpen, tips en ideeën waarvan onze klanten en wijzelf merken dat ze het best werken in de praktijk. Hieronder een stuk van een onderwerp uit ons boek over hoe je als professional in een spagaat kunt komen.

De spagaat

Meestal heb je als professional te maken met meer partijen waarvan je leiding krijgt of neemt, bijvoorbeeld van je opdrachtgever of klant enerzijds en van je manager anderzijds.

Dat geldt niet alleen voor gedetacheerden en externe consultants; ook voor interne adviseurs geldt dat ze werken vanuit een staforganisatie voor andere afdelingen. Dat leidt tot de interessante situatie dat drie partijen verwachtingen van elkaar hebben over de onderlinge samenwerking. Een deel van die verwachtingen ligt vast op papier, maar een heel groot deel ook niet. In die situatie ligt het gevaar op de loer dat je in een spagaat terecht komt tussen enerzijds je opdrachtgever en anderzijds je eigen leidinggevende of

organisatie. En het is zeer wel denkbaar dat je opdrachtgever of klant andere belangen heeft dan je eigen organisatie of leidinggevende. Dat kan ervoor zorgen dat je als leidingnemende tussen wal en schip terechtkomt. Zeker als er sociale, persoonlijke, financiële of politieke belangen in het spel zijn. Aan wie ben je als eerste loyaal: aan je klant of je leidinggevende? En hoe loyaal ben je aan jezelf?

Bijvoorbeeld:

- Je klant vertelt jou in vertrouwen een minder vleiend verhaal over iets wat jouw collega niet goed gedaan heeft. Jij wilt het vertrouwen van de klant niet beschamen, maar ook niet tegen je collega doen alsof er niets aan de hand is.
- Jouw organisatie wil dat je een nieuw project doet bij een klant waar je al een paar jaar zit. Dat wil de klant ook wel. Jij wilt zo langzamerhand wel eens een ander soort klant zien.
- Je leidinggevende wil dat jij je invloed aanwendt om ervoor te zorgen dat ook jouw collega's een opdracht krijgen bij jouw opdrachtgever, maar jij weet niet of dat wel in het belang van jouw opdrachtgever is, en of je zijn vertrouwen daar niet mee schaadt.

De contractdriehoek

Een model dat helpt om hier inzicht in te krijgen, is de contractdriehoek. Het idee van de contractdriehoek komt uit de Transactionele Analyse (TA). Er zijn drie partijen met elk een eigen belang. En elke partij gaat met de twee andere een contract aan over de samenwerking. Je kunt een eenvoudige tekening maken van de drie partijen en hun relaties. De hoekpunten van de driehoek zijn:

- de opdrachtgever;
- de leidingnemende adviseur;
- de 'moederorganisatie' van de adviseur: bij een externe adviseur zijn bedrijf, bij een interne adviseur zijn afdeling of bedrijfsonderdeel. Voor zzp-ers werkt dit vaak een beetje anders; en vaak herkennen ze wel dat ze meerdere 'bazen' hebben. Bijvoorbeeld als ze ingehuurd worden door de ene afdeling en werk moeten doen voor een andere afdeling.

Tussen elk van deze drie partijen is een relatie en ook een (meer of minder formeel) contract. Mensen verwachten iets van elkaar. Soms expliciet, maar veel vaker impliciet. In de praktijk is de driehoek niet altijd gelijkzijdig. Sommige externen, met name in de detachering, voelen zich bijvoorbeeld meer thuis bij hun klant dan bij hun eigen organisatie. De vraag is in hoeverre deze situatie gewenst is; het gaat weer om bewust worden en kiezen. We kennen consultancy-bureaus waar ervaren consultants werken die vrijwel al hun tijd bij klanten doorbrengen, en zelden of nooit op de thuisbasis te vinden zijn. De klant gaat altijd voor. Dat is uit het oogpunt van declarabiliteit natuurlijk prima. Maar uit het oogpunt van binding met de eigen organisatie en de synergie tussen vakbroeders is dat minder goed.

Ook de omgekeerde situatie is denkbaar: een leidingnemende voelt zich weinig loyaal aan de klant, en zit eigenlijk

liever bij de eigen organisatie. De balans ligt ergens tussen wel sterk betrokken zijn bij je klant en er niet ingezogen worden. Wat is een goede 'psychologische afstand' tot je klant?

Afstand en nabijheid

Driehoekscontracten zorgen voor loyaliteitsconflicten, omdat je in de rol van adviseur makkelijk in de rol van boodschapper tussen de opdrachtgever en de medewerkers terechtkomt. De opdrachtgever wil dat jij een nieuwe werkwijze invoert, en hoopt daarmee te bereiken dat de medewerkers eindelijk hun werk goed gaan doen. Het is niet ondenkbaar dat de leidinggevende iets vindt van het gedrag van zijn medewerkers. Tegelijk hebben veel medewerkers weer een mening over hoe hun managers het aanpakken. En beide partijen verwachten impliciet dat jij hun standpunt begrijpt en soms ook verdedigt.

Nog los van de vraag of boodschapper spelen bij je taak hoort, speelt hier nog iets. Want zeer waarschijnlijk heb jij als professional en als mens ook een mening over hoe de partijen zich gedragen, en wie er het meest gelijk heeft. Vaak echter helpt het niet om partijdig te zijn, want dan word je in de situatie gezogen en verlies je je onafhankelijkheid.

Tips

- Als je in een loyaliteitsconflict komt, teken dan je eigen contractdriehoek voor de betreffende opdracht. Hoe is de psychologische afstand tussen de drie partijen? Sta je als adviseur heel dicht bij de klant? Of juist bij je eigen manager? En is dat een goede basis om samen te werken? Spar hierover bijvoorbeeld in je intervisieclub.
- Bij onduidelijkheid in relaties kan het helpen om de contractdriehoek te tekenen waar de ander bij is. Je maakt daarmee de situatie expliciet.
- Het helpt vaak om de impliciete afspraken expliciet te maken. Een goed moment is bij de start van een traject om verwachtingen te verduidelijken.
- Je kan het driehoekscontract nog verder uitbreiden. Want naast de drie partijen zijn er nog andere relaties, zoals je collega's en andere mensen met wie je een relatie hebt.

Meer weten?

De contractdriehoek is gebaseerd op Three-cornered contract van Fanita English of kijk op www.dreamfactory.nl.

BOEK *bespreking*

Sander Reinalda, Gé Ophelders en Manon Miessen

Het is wit en het wipt, John Tromp

Recent verscheen het vrolijk stemmende boekje *Het is wit en het wipt*: een bundel vol prachtige natuurfoto's, met bijbehorende gedichten. Fotograaf en dichter zijn dezelfde: een oud-cursist van Phoenix, John Tromp. Dat hij sensationeel mooie foto's maakt is al langer bekend (zie zijn website www.johntromp.com), maar dat hij zijn therapeutische inzichten soepel in versvorm weet te gieten en aldus de gefotografeerde dieren herkenbare, menselijke karaktertrekken weet te geven, is nieuw. Voor wie op een vrolijke manier naar zichzelf of naar anderen wil kijken! (Ook een leuk Sinterklaascadeautje). (SR)

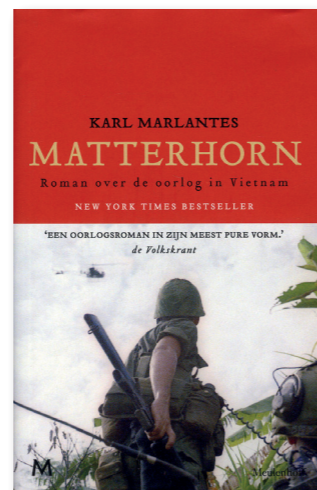

Vloed, Susan Smit

Een op waarheid berustend liefdesverhaal tussen een visser en een dame, in een tijd waarin een huwelijk uit verschillende standen niet gebruikelijk was. Het lot: 'Erachter komen wat de ziel van je wil – dat is het moeilijkste wat er is.' Een boek vol polariteiten: in het gareel lopen versus een recht op een eigen leven, over liefhebben en kwijtraken, verstopt maar niet verdwenen, de moderniteit van de stad en de traditie van het dorp, je gedragen naar het beeld dat de ander van je heeft en wat je zelf denkt te zijn, en gaan en komen. (GO)

Matterhorn, Roman over de oorlog in Vietnam, Karl Marlantes

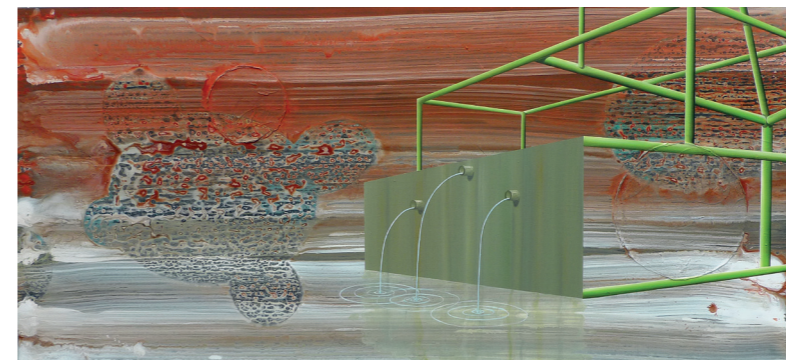
Over de wederwaardigheden van de Amerikaanse en ook Vietnamese soldaten zijn inmiddels boekenkasten vol geschreven. Matterhorn is het magnum opus in die lange reeks en het thema dood en leven komt in elk hoofdstuk terug. Indringend en aangrijpend is de scène als de hoofdrolspeler vermoedt dat hij een van de soldaten uit zijn compagnie heeft doodgeschoten. Net als hij staat de adem even stil, zet je denken zich vast en wil je wegkruipen in de modderige grond. (GO)

Handboek voor klein geluk, Maria Grijpma en Inge Jager

Inzicht verwerven door te doen. Dat is kort gezegd wat dit boekje je kan geven. Onderverdeeld naar verschillende 'behoefes' die wij mensen hebben - aan steun, aanraking, expressie, simpeler leven - vind je vele recepten om een eerste stap te zetten in waar je naar verlangt. Zoals 'mooie woorden verzamelen' of 'wandelen met God'. Misschien is het te simpel om te zeggen dat door dit boek te volgen geluk binnen handbereik ligt, maar voor wie op zoek is naar praktische tips om te oefenen, vindt in dit sympathieke boekje vele toepassingen. (MM)

Anutosh

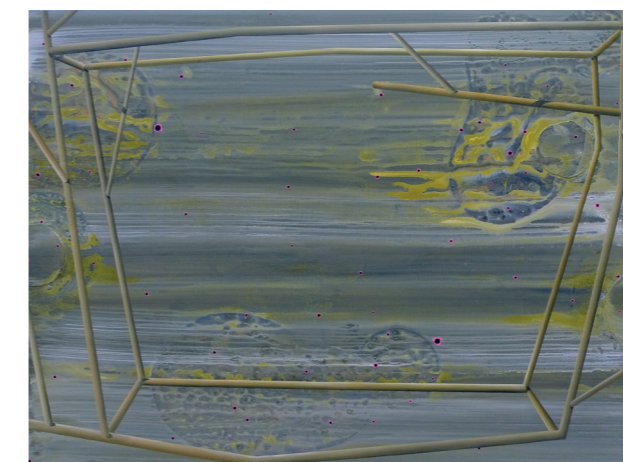

untitled # 16 acryl, olieverf en pasta met zand op linnen 2012

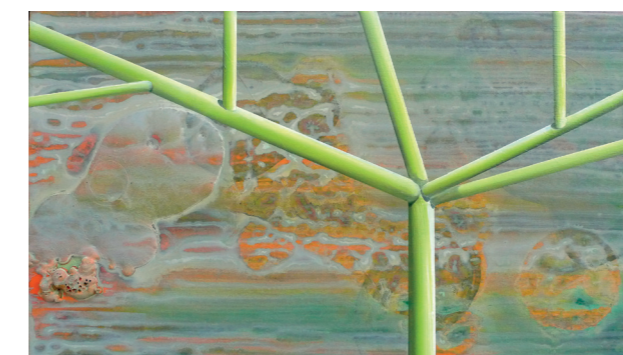
Op de cover van deze Vuurvogel en op deze pagina vind je beelden van Anutosh. Hij zegt zelf over zijn schilderijen: *'Ik mediteer, dat heeft in zoverre een weerslag op mijn werk dat mijn beeldtaal stiller wordt en leger dat ik kritischer wordt of beeldelementen nog bestaansrecht hebben in datgene wat ik echt wil laten zien.'*

Mijn schilderijen gaan over de illusie van dualiteit, over de frictie tussen het materiële en het metafysische. Ik probeer te laten zien dat alles onlosmakelijk met elkaar verbonden is.'

www.anutosh.com

untitled # 9 120 x 180 cm acryl, olieverf en pasta met zand op linnen 2011

untitled # 6 40 x 70 cm acryl, olieverf en polyurethaan op linnen 2011

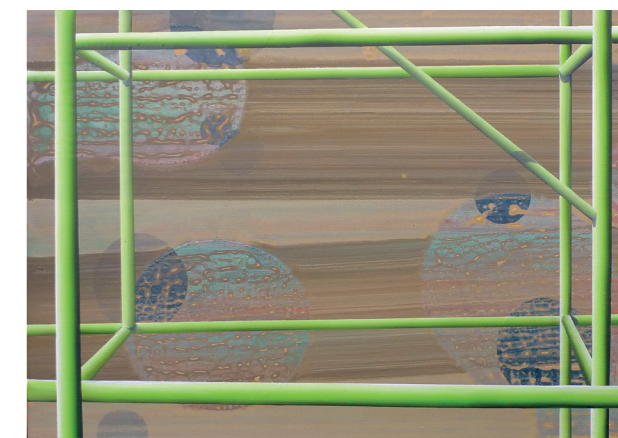
untitled # 15 50 x 200 cm acryl, olieverf & pasta met zand op linnen 2012

untitled # 7 (41 eclipses of the sun) 140 x 200 cm acryl, olieverf & polyurethaan op linnen 2011

untitled # 3 (the toadgolem and the birchtree) 90 x 270 cm acryl, olie & collage op linnen 2012

untitled # 14 50 x 70 cm acryl en olieverf op linnen 2012

untitled # 21 100 x 200 cm acryl, olie & polyurethaan op linnen 2012

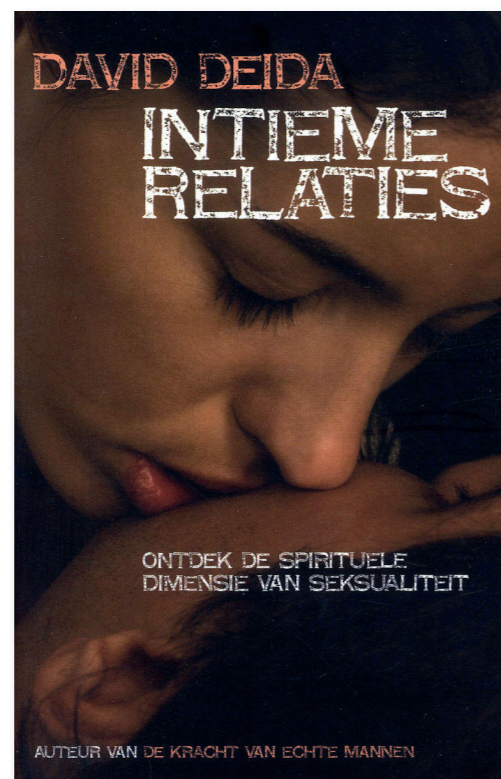
Over groeibevorderende polariteiten in intieme relaties

Alexandra Tompkins

Het leven bestaat uit polariteiten: dag en nacht, licht en donker, samen en apart, man en vrouw enzovoort. Soms zitten we zo gevangen in een pool, bijvoorbeeld 'samen' dat we ons niet meer vrij kunnen bewegen in 'apart'. In het begin van een relatie is dat heerlijk, na verloop van tijd is het vaak voor een van de twee te benauwend. Dan ontstaan de eerste barstjes. 'Uit het paradijs, lijkt het. Van een naar twee. Uiteindelijk is de ervaring om je vrij tussen beide polen te kunnen bewegen en om te kiezen waar je wilt zijn voor ons allemaal het prettigst.

David Deida heeft in zijn boek *Intieme relaties* heel herkenbaar geschreven over de polariteiten mannelijk en vrouwelijk. Deze energieën bevinden zich in ons allemaal, onafhankelijke van je geslacht. Hij schrijft hoe relaties weer nieuwe levensenergie krijgen wanneer je met deze twee polen kan spelen. Hoe je als vrouw je zappende man op een vrij simpele manier uit de bank bij de tv weg krijgt, om vervolgens samen met veel plezier in een romantisch restaurant te eindigen. Of hoe je als man op een vrij simpele manier je hardwerkende vrouw die vol stress, alleen nog maar verwijtend naar je toekomt, kan helpen weer bij zichzelf te komen zodat de liefde weer kan stromen tussen jullie. Daarmee kan je de sfeer in een handomdraai veranderen en eindeloze ruzies voorkomen. Het vraagt wel van je dat je jezelf goed verbindt met de mannelijke of de vrouwelijke pool. Dat alleen al geeft plezier. Op deze manier spreek je je levensenergie weer aan en laat je ze door je hele lijf stromen, in plaats van haar op te slaan in een deel van je lichaam en vanuit je hoofd te blijven oordelen, vanuit je hart te blijven moederen of vanuit je geslacht alleen nog maar sex te willen. Hij beschrijft hoe vrouwen in een gesprek vaak gericht zijn op: is er nu verbinding tussen ons? Terwijl de man denkt: waar leidt dit toe en hoe zit het met mijn vrijheid? Zonder dit inzicht kun je uren langs elkaar heen praten. Met dit inzicht begrijp je meer van het verlangen achter de woorden.

Op een diepere laag speelt de polariteit liefde en vrijheid, waar veel verwarring over is. De mannelijke partner is vaak bang voor verstikking in de liefde en de vrouwelijke partner is vaak bang om in de steek gelaten te worden. Vanuit deze angstkramp kunnen eindeloze ruzies of eindeloze stiltes ontstaan. Deze angsten zijn de moeite waard om dieper

naar te kijken als je geen beweging krijgt, door meer vanuit de mannelijke of de vrouwelijke pool te handelen. Dan wordt het gesprek vanuit een hele andere gevoelslaag gevoerd en vergroot de intimiteit. Wanneer beiden dan ook nog verbonden blijven met de aan elkaar tegenovergestelde pool, wordt het contact spannender en levendiger.

Deida onderscheidt drie fasen van intimiteitsontwikkeling in partnerrelaties van de afgelopen jaren. Hoe wij zijn gekomen van een afhankelijkheidsrelatie (de man verdient en de vrouw doet het huishouden, er zijn twee polen, maar hier zijn sex en macht op een pijnlijke manier met elkaar verweven) naar een fifty-fifty relatie (we doen alles evenveel: werken, kinderen, huishouden, de polen zijn diffuus er is minder aantrekking, we maken het veilig voor onszelf), naar de intieme uitwisseling (de vrouwelijke partner geeft zich vol als vrouw en de mannelijke partner als man, beide polen zijn vertegenwoordigd, de rollen kunnen wisselen, maar de verschillen blijven zodat de aantrekking er is en de levensenergie blijft stromen. We zijn niet meer op onze hoede als we liefde geven).

David Deida schrijft ook hoe het mannelijke en vrouwelijke te ervaren is op verschillende plaatsen. Hoe je je kan opladen op een vrouwelijke plek als Hawaii als je teveel mannelijke

energie in je hebt opgebouwd, of een paar dagen in New York of een andere mannelijke plek kunt verblijven om weer opgeladen, gefocust en doelgericht terug te komen.

Kortom: een leuk en inspirerend boek om te lezen, het geeft aan de hand van herkenbare voorbeelden inzicht in de mannelijke en vrouwelijke energieën. Het laat zien hoe je hiermee kunt spelen en hoe je een bepaalde kant kunt stimuleren, waardoor je de aantrekking vergroot (in je partnerrelatie) of juist niet stimuleert maar contact, zodat de levensenergie wel geleefd wordt maar niet seksueel wordt (in je werk) en hoe je het contact vervolgens kunt verdiepen. Als je de moed hebt te blijven delen wat er in je omgaat, vergroot je de intimiteit en als je weer kan spelen met de vrouwelijke en de mannelijke energieën die in allen van ons leven, keert ook het plezier weer volop terug in je relatie.

Experimenteer en heb je succesvolle ervaringen: laat het me weten!

Kom je er niet uit?

Dan ben je samen met je partner van harte welkom in de workshop

Het wakker kussen van het verloren land

die Alexandra Tompkins samen met Stefan Woudenberg geeft. In deze workshop staat het werken met polariteiten centraal en kijken jullie samen naar de groeibevorderende polariteit waar je in vastzit, zodat de liefde weer voluit kan stromen en jullie de groeibevorderende polariteit volop kunnen (be)leven. Wegens succes start er in januari 2013 een nieuwe groep van 8 avonden.

Neem voor info contact op met ons secretariaat: 030-2711383 of kijk op www.phoenixopleidingen.nl

Frankeren
als
briefkaart

Phoenix Opleidingen
Raiffeisenlaan 26 A
3571 TE Utrecht

BINNENKORT VERSCHIJNT EEN NIEUW BOEK

Het Helende Verhaal is een boek over het werken met de kracht van verhalen in therapie, coaching en training. Hoe werk je zo met metaforen dat ze een toegang zijn tot de verborgen kamer in iemands persoonlijke verhaal?

Uitgangspunt is dat een helend verhaal de wond aanraakt én het medicijn bevat; dat het gemis een bron van inspiratie is waarin het verlangen wordt wakker gekust. In de metaforische ruimte kunnen de verhaalpersonages vrijuit hun verhaal doen. Als begeleider en cliënt ben je deel van deze ruimte, van hieruit zoek je samen naar nieuwe wegen.

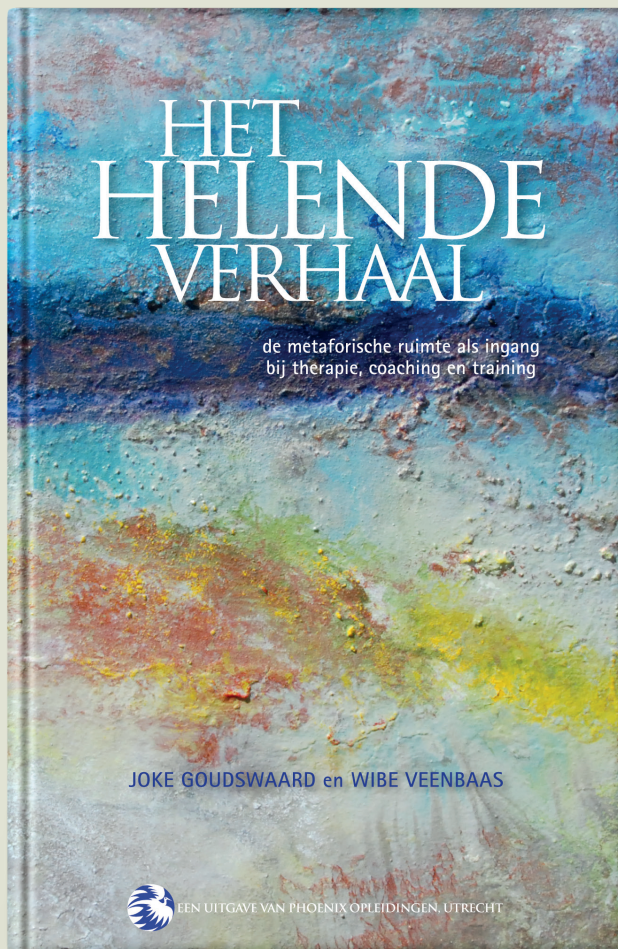
Mensen zijn betekenisgevende wezens. Verhalen resoneren met onze eigen thema's en vragen. Dit biedt een kans om met nieuwe ogen naar hetzelfde te kijken.

*Het verhaal dat ik nooit zal
kunnen zeggen... Een verhaal vol
uren in de schaduw verloren.
Een verhaal van helderheid als
nooit tevoren – van alle tijd.*

De reis van de held(in) is een prachtig perspectief bij het ingaan op persoonlijke verhalen en als kapstok bij trainingen. Je verstaat in welke fase iemand zit, welke taak de ander wacht en welke vorm van support nodig is.

Het boek is bedoeld voor therapeuten, begeleiders en trainers die zich willen scholen in het werken vanuit een narratief klimaat. Het ambacht willen verbinden met de mystieke ruimte. Een ambacht met hart en ziel.

We verwachten dat *Het Helende Verhaal* medio december zal verschijnen.

Hierbij reserveer ik ..... exemplaar/exemplaren van 'Het Helende verhaal'.
De prijs per exemplaar (excl. verzendkosten) bedraagt € 45,-

naam : .....

adres : .....

postcode : ..... woonplaats: .....

tel.nr. : .....

email : .....

Indien het factuuradres afwijkt van bovenstaand verzendadres graag hieronder vermelden.

naam : .....

t.a.v. : .....

adres : .....

postcode : ..... woonplaats: .....

handtekening:

